

SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (četrti senat)

z dne 9. septembra 2008 \*

V zadevi T-75/06,

**Bayer CropScience AG**, s sedežem v Monheimu na Renu (Nemčija),

**Makhteshim-Agan Holding BV**, s sedežem v Rotterdamu (Nizozemska),

**Alfa Georgika Efodia AEVE**, s sedežem v Atenah (Grčija),

**Aragonesas Agro, SA**, s sedežem v Madridu (Španija),

ki jih zastopata C. Mereu in K. Van Maldegem, odvetnika,

tožeče stranke,

ob intervenciji

**European Crop Protection Association (ECPA)**, s sedežem v Bruslju (Belgija), ki jo zastopata D. Waelbroeck in N. Rampal, odvetnika,

intervenientka,

\* Jezik postopka: angleščina.

proti

**Komisiji Evropskih skupnosti**, ki jo zastopata B. Doherty in L. Parpala, zastopnika,

tožena stranka,

ob intervenciji

**Kraljevine Španije**, ki jo zastopa J. Rodríguez Cárcamo, abogado del Estado,

intervenientka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Odločbe Komisije 2005/864/ES z dne 2. decembra 2005 o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi Sveta 91/414/EGS in o odvzemu registracij za fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo to aktivno snov (UL L 317, str. 25),

SODIŠČE PRVE STOPNJE  
EVROPSKIH SKUPNOSTI (četrti senat),

v sestavi O. Czúcz (poročevalec), predsednik, J. D. Cooke, sodnik, in I. Labucka, sodnica,

sodna tajnica: C. Kristensen, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. februarja 2008,

izreka naslednjo

## **Sodbo**

### **Pravni okvir**

#### *Določbe Pogodbe*

- 1 Člen 95(3) ES določa, da ima Komisija v svojih predlogih Svetu glede približevanja določb zakonov in drugih predpisov v državah članicah, katerih predmet je vzpostavitev in delovanje notranjega trga na področju zdravja, varnosti, varstva okolja in varstva potrošnikov, za izhodišče visoko raven varstva, pri čemer zlasti upošteva nova dognanja na podlagi znanstvenih dejstev.
  
- 2 Člen 152(1) ES določa, da je pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Skupnosti zagotovljena visoka stopnja varovanja zdravja.

*Direktiva 91/414/EGS*

- 3 Direktiva Sveta 91/414/EGS z dne 15. julija 1991 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet (UL L 230, str. 1) določa postopek za izdajo in odvzem registracij za dajanje fitofarmaceutskih sredstev promet v Skupnosti.
- 4 Člen 4 Direktive 91/414 predvideva, da „države članice zagotovijo, da se fitofarmaceutsko sredstvo ne registrira, razen če [...] so aktivne snovi v fitofarmaceutskem sredstvu uvrščene v Prilogo I“.
- 5 Pogoji za uvrstitev aktivnih snovi v Prilogo I so natančno določeni v členu 5 Direktive 91/414:

„1. Ob upoštevanju trenutnega znanstvenega in tehnološkega znanja se aktivno snov uvrsti v Prilogo I za začetno obdobje največ desetih let, če se lahko pričakuje, da fitofarmaceutska sredstva, ki vsebujejo to aktivno snov, izpolnjujejo naslednje pogoje:

- a) njihovi ostanki, pri nanašanju v skladu z dobro prakso varstva rastlin, nimajo nikakršnega škodljivega vpliva na zdravje ljudi ali živali ali na podtalnico ali nikakršnega nesprejemljivega vpliva na okolje, in da se navedene ostanke, če so toksikološko ali ekološko pomembni, lahko ugotavlja s splošno uporabljanimi metodami;

- b) njihova uporaba, pri nanašanju v skladu z dobro prakso varstva rastlin, nima nikakršnega škodljivega vpliva na zdravje ljudi ali živali ali nikakršnega nesprejemljivega vpliva na okolje, kot je to določeno v členu 4(1)(b)(iv) in (v).

2. Za uvrstitev aktivne snovi v Prilogo I je zlasti treba upoštevati naslednje:

- a) sprejemljiv dnevni vnos (ADI) za ljudi, kjer je to ustrezno;
- b) po potrebi dopustno izpostavljenost delavca;
- c) kjer je to ustrezno, oceno obnašanja in distribucije v okolju ter vpliv na neciljne vrste.

[...]“

6 Člen 6 Direktive 91/414 določa:

„1. O uvrstitvi aktivne snovi v Prilogo I se odloča v skladu s postopkom iz člena 19.

[...]

2. Država članica, ki prejme zahtevek za uvrstitev aktivne snovi v Prilogo I, brez nepotrebne zavlačevanja zagotovi, da vlagatelj dokumentacijo, za katero se domneva, da izpolnjuje zahteve iz Priloge II, posreduje drugim državam članicam in Komisiji, skupaj z dokumentacijo v skladu s Prilogo III o najmanj enem pripravku, ki vsebuje zadevno aktivno snov. Komisija preda dokumentacijo v pregled Stalnemu odboru za zdravstveno varstvo rastlin iz člena 19.

3. Brez poseganja v določbe odstavka 4, se na zahtevo države članice in v treh do šestih mesecih od dneva predložitve odboru iz člena 19 v skladu s postopkom iz člena 20 ugotovi, če je bila dokumentacija predložena v skladu z zahtevami Prilog II in III.

4. Če se ob oceni dokumentacije iz odstavka 2 tega člena izkaže, da so potrebni dodatni podatki, Komisija lahko zahteva od vlagatelja predložitev takih podatkov. Komisija lahko od vlagatelja ali njegovega pooblaščenega zastopnika zahteva tudi pripombe na oceno, zlasti kadar se pričakuje negativna odločitev.

[...]"

- 7 Aktivne snovi, ki niso uvrščene v Prilogo I k Direktivi 91/414, so lahko pod določenimi pogoji predmet prehodne ureditve, ki dovoljuje odstopanje. Člen 8(2) Direktive 91/414 tako določa, da „lahko država članica v dvanajstih letih od notifikacije te direktive registrira za dajanje v promet na svojem ozemlju fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo aktivne snovi, ki niso uvrščene v Prilogo I, in so že v prometu dve leti po dnevu notifikacije te direktive“. To obdobje dvanajstih let, ki je poteklo 26. julija 2003, je bilo za določene snovi podaljšano z Uredbo Komisije (ES) št. 2076/2002 z dne 20. novembra 2002 o podaljšanju roka iz člena 8(2) Direktive Sveta 91/414/EGS in o ne vključitvi nekaterih aktivnih snovi v Prilogo I k navedeni direktivi ter o odvzemu

registracij za fitofarmaceutska sredstva, ki vsebujejo te snovi (UL L 319, str. 3), kot je bila spremenjena z Uredbo Komisije (ES) št. 1335/2005 z dne 12. avgusta 2005, ki je spremenila tudi odločbe 2002/298/ES, 2004/129/ES, 2004/140/ES, 2004/247/ES in 2005/303/ES glede roka iz člena 8(2) Direktive 91/414 in nadaljnje uporabe nekaterih snovi, ki niso vključene v Prilogo I k Direktivi (UL L 211, str. 6). V skladu s to uredbo je obdobje dvanajstih let podaljšano do 31. decembra 2006, „razen če je bila sprejeta odločba ali če se pred zadevnim datumom sprejme odločba o vključitvi ali nevljučitvi zadevne aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414/EGS“.

- 8 V tem prehodnem obdobju morajo biti v skladu s členom 8(2) Direktive 91/414 omenjene aktivne snovi predmet programa za pregled, na podlagi katerega se jih lahko uvrsti v Prilogo I k Direktivi 91/414 ali pa se jih ne uvrsti, če ne izpolnjujejo zahtev varstva iz člena 5 Direktive 91/414 ali če podatki, potrebni za pregled, niso bili predloženi v predpisanem roku. Natančno je tudi določeno, da pregled aktivne snovi poteka v skladu s postopkom iz člena 19 Direktive 91/414. Ta člen, spremenjen z Uredbo Sveta (ES) št. 806/2003 z dne 14. aprila 2003 o prilagoditvi določb glede odborov, ki pomagajo Komisiji pri uresničevanju njenih izvedbenih pooblastil, predvidenih v aktih Sveta, ki se sprejemajo v postopku posvetovanja (kvalificirana večina), Sklepu 1999/468/ES (UL L 122, str. 1), določa, da Komisiji pomaga odbor za predpise oziroma Stalni odbor za prehranjevalno verigo in zdravje živali (v nadaljevanju: odbor).

#### *Uredba (EGS) št. 3600/92*

- 9 Uredba Komisije (EGS) št. 3600/92 z dne 11. decembra 1992 o podrobnih pravilih za izvajanje prve faze delovnega programa iz člena 8(2) Direktive 91/414 (UL L 366, str. 10) določa postopek ocenjevanja več snovi zaradi njihove morebitne uvrstitve v Prilogo I k Direktivi 91/414. Med zadevnimi snovmi je tudi endosulfan.

- 10 Postopek, uveden z Uredbo št. 3600/92, se začne s prijavo o interesu, kot določa člen 4(1) te uredbe, v skladu s katerim „[v]sak proizvajalec, ki želi zagotoviti vključitev aktivne snovi iz Priloge I k tej uredbi ali katere koli soli, estra ali amina omenjene snovi v Prilogo I k Direktivi, o tem obvesti Komisijo v šestih mesecih od datuma začetka veljavnosti te uredbe“.
- 11 V členu 5(2)(b) Uredbe št. 3600/92 je določeno, da se po preveritvi prijav imenuje državo članico poročevalko za ocenjevanje vsake od zadevnih aktivnih snovi.
- 12 Ko je država članica poročevalka imenovana, ji mora vsak prijavitelj v skladu s členom 6(1) Uredbe št. 3600/92 poslati „povzetek dokumentacije“ in „popolno dokumentacijo“, kot sta opredeljena v členu 6(2) in (3) iste uredbe. Povzetek dokumentacije vsebuje predvsem kopijo prijave, informacije o priporočenih pogojih za uporabo aktivne snovi in za vsako točko iz Priloge III k Direktivi 91/414 razpoložljive povzetke in rezultate poskusov, ki so pomembni za ocenjevanje meril iz člena 5 zadevne direktive. Te informacije se lahko nanašajo na enega ali več pripravkov, ki so reprezentativni za priporočene pogoje uporabe v okviru vključitve aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi. Popolna dokumentacija vsebuje protokole in popolna poročila o študijah glede vseh zgoraj omenjenih podatkov. V skladu s členom 6(2)(b) Uredbe št. 3600/92, dopolnjene z Uredbo (ES) št. 2266/2000 z dne 12. oktobra 2000 (UL L 259, str. 27), „[mora] prijavitelj [...] z informacijami, predloženimi za enega ali več pripravkov za omejen obseg reprezentativnih uporab, prikazati, da so lahko zahteve Direktive [91/414] glede meril iz člena 5 izpolnjene“.



- 13 Prijavitelji posredujejo državi članici poročevalki prijavo, povzetek dokumentacije in popolno dokumentacijo v roku, ki ga določi Komisija. V primeru endosulfana je bil rok za predložitev te dokumentacije v skladu z Uredbo Komisije (ES) št. 933/94 z dne 27. aprila 1994 o določitvi aktivnih snovi fitofarmaceutskih sredstev in imenovanju držav članic poročevalk za izvajanje Uredbe Komisije (EGS) št. 3600/92 (UL L 107, str. 8) 30. april 1995; rok je bil potem podaljšan do 31. oktobra 1995 na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 2230/95 z dne 21. septembra 1995, ki spreminja Uredbo št. 933/94 (UL L 225, str. 1). Prijavitelji morajo v skladu s členom 6(1) Uredbe št. 3600/92 povzetek dokumentacije in popolno dokumentacijo poslati tudi strokovnjakom iz drugih držav članic, ki jih je Komisija odobrila za morebitno poznejše posvetovanje.
- 14 Država članica poročevalka nato preveri povzetek dokumentacije in popolno dokumentacijo in mora v skladu s členom 7(1)(b) Uredbe št. 3600/92 „tako po preveritvi dokumentacije zagotovi[ti], da prijavitelji pošljejo osvežen povzetek dokumentacije drugim državam članicam in Komisiji“. Člen 7(2) Uredbe št. 3600/92, kot je spremenjen z Uredbo Komisije (ES) št. 1199/97 z dne 27. junija 1997 (UL L 170, str. 19), določa, da lahko od začetka preverjanja „država članica poročevalka zahteva od priglasiateljev [prijaviteljev], da dokumentacijo popravijo ali dopolnijo“ in se „lahko posvetuje s strokovnjaki iz drugih držav članic in lahko od drugih držav članic zahteva dodatne tehnične ali znanstvene podatke, ki jih potrebuje za ocenjevanje“.
- 15 Država članica poročevalka mora v skladu s členom 7(1)(c) Uredbe št. 3600/92 poročilo o oceni predložene dokumentacije pripraviti in poslati Komisiji najpozneje v roku dvanajstih mesecev po prejemu dokumentacije. To poročilo mora vsebovati priporočilo o možnosti vključitve zadevne aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414.
- 16 Člen 7(3) Uredbe št. 3600/92, kot je bil spremenjen z Uredbo št. 1199/97, določa, da Komisija po prejemu povzetka dokumentacije in poročila iz odstavka 1, dokumentacijo in poročilo predloži v pregled odboru. Preden Komisija predloži dokumentacijo in poročilo v pregled odboru, pošlje poročilo države članice poročevalke v vednost

državam članicam. Poleg tega, preden se dokumentacijo in poročilo predloži odboru, se lahko o poročilu ali o delih poročila o določeni aktivni snovi organizira posvetovanje s strokovnjaki iz držav članic, Komisija pa se lahko posvetuje tudi s posameznimi ali z vsemi prijavitelji o zadevni aktivni snovi.

17 Člen 7(3A) Uredbe št. 3600/92, kot je bil dodan z Uredbo št. 1199/97, določa, da Komisija po tem pregledu odboru predloži bodisi osnutek direktive za vključitev aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414, bodisi osnutek odločbe, namenjene državam članicam, za preklic registracije fitofarmacevtskega sredstva, ki vsebuje določeno aktivno snov, bodisi osnutek odločbe, namenjene državam članicam, da se aktivno snov začasno vzame iz prometa, z možnostjo ponovnega obravnavanja vključitve aktivne snovi v Prilogo I navedene direktive po pridobitvi rezultatov dodatnih preskusov ali dodatnih podatkov, bodisi osnutek odločbe, da se odloži odločanje o vključitvi aktivne snovi v Prilogo I k navedeni direktivi do predložitve rezultatov dodatnih poskusov ali podatkov.

18 Medtem ko člen 7(4), prva alineja, Uredbe 3600/92, kot je bil dopolnjen z Uredbo št. 2266/2000, določa, da če se po pregledu odbora izkaže, da so potrebni nekateri dodatni poskusi ali nekateri dodatni podatki, Komisija določi rok, v katerem je treba predložiti zadevne rezultate ali podatke. Ta člen določa:

„Ta rok poteče 25. maja 2002, če Komisija ne določi krajšega roka za posamezno aktivno snov, razen za rezultate dolgotrajnih študij, za katere država članica poročevalka in Komisija med pregledom dokumentacije ugotovita, da so potrebne, in za katere ne pričakujeta, da bodo v celoti opravljene do preteka postavljenega roka, če predložene informacije vsebujejo dokazila, da so bile take študije naročene in da bodo njihovi rezultati predloženi najkasneje do 25. maja 2003. V izrednih primerih, ko država članica poročevalka in Komisija nista mogli določiti takih študij do 25. maja 2001, se lahko določi nadomestni datum za dokončanje takih študij, če prijavitelj predloži državi članici poročevalki dokazila, da so bile take študije naročene v treh mesecih od zahteve za izvedbo študij, in če predloži zapisnik in poročilo o napredku študije do 25. maja 2002.“

19 Člen 7(4) Uredbe št. 3600/92, kot je bil dopolnjen z Uredbo št. 2266/2000, določa tudi:

„[...] P]redložitev novih študij ne bo sprejeta. Država članica poročevalka sme s soglasjem Komisije zahtevati, da prijavitelji predložijo dodatne podatke, potrebne za pojasnitev dokumentacije. Država članica poročevalka takoj sporoči Komisiji, za katere aktivne snovi rezultati ali informacije iz prve alinee niso bili predloženi v določenem roku. Komisija odloči, kakor je predvideno v zadnjem pododstavku člena 8(2) direktive, da takih aktivnih snovi ne bo vključila v Prilogo I [k] Direktiv[i] [91/414] in navede razloge za to [...]“

20 Člen 7(5) Uredbe št. 3600/92 določa, da „Komisija predloži odboru osnutek odločbe o ne vključitvi v Prilogo I [k] Direktiv[i] [91/414] v skladu z zadnjim pododstavkom člena 8(2)[, zadnja alineja,] kadar [...] je država članica poročevalka obvestila Komisijo, da rezultati iz prve alinee odstavka 4 niso bili predloženi v določenem roku“.

- 21 V skladu s členom 8 Uredbe št. 3600/92, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 2266/2000, mora država članica poročevalka po prejemu rezultatov dodatnih poskusov ali dodatnih podatkov te pregledati in zagotoviti, da jih prijavitelj pošlje drugim državam članicam in Komisiji ter da najkasneje v šestih mesecih po prejemu teh rezultatov ali informacij sporoči svojo oceno dokumentacije v obliki dodatka k poročilu o oceni, že predloženega Komisiji, ki zajema priporočilo o tem, ali naj se aktivna snov vključi v Prilogo I k Direktivi 91/414.
- 22 Na podlagi člena 8(3) Uredbe št. 3600/92, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 2266/2000, Komisija po prejemu poročila države članice poročevalke le-tega pošlje odboru v pregled. Ta člen določa, da mora Komisija „preden [...] pošlje dokumentacijo in poročilo Odboru, [...] razposlati poročilo poročevalke državam članicam na vpogled in se lahko posvetuje s strokovnjaki iz ene ali več držav članic“. Dodano je še, da se „Komisija [...] lahko posvetuje z nekaterimi ali vsemi prijavitelji aktivnih snovi o poročilu ali delih poročila o zadevni aktivni snovi“ s pojasnilom, da „[d]ržava članica poročevalka med temi posvetovanji zagotovi potrebno tehnično in znanstveno pomoč“. Po pregledu s strani odbora mu Komisija predstavi osnutek odločbe za vključitev snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414.

## Dejansko stanje

### *Postopek ocenjevanja*

- 23 Endosulfan je aktivna snov, ki se med drugim uporablja za izdelavo pesticidov. Deluje kot dotikalni strup na veliko različnih vrst mrčesa in pršic na številnih pridelkih, kot je bombaž ter raznovrstno sadje in zelenjava.

- 24 Bayer CropScience AG, Makhteshim-Agan Holding BV, Alfa Georgika Efodia AEEV in Aragonesas Agro, SA, tožče stranke, so družbe, ki se med drugim ukvarjajo z izdelavo in prodajo endosulfana in fitofarmaceutskih sredstev iz endosulfana.
- 25 Na podlagi Uredbe št. 933/94 je bila Kraljevina Španija imenovana za državo članico poročevalko, odgovorno za pregled endosulfana. Iz Priloge 3 te uredbe je razvidno, da je ta država članica v skladu s členom 3 Uredbe št. 3600/92 kot pristojni organ za to nalogo imenovala špansko ministrstvo za kmetijstvo, ribolov in prehrano (v nadaljevanju: MAPA). MAPA je izdelavo poročil o oceni aktivnih snovi za njihovo vključitev v Prilogo I k Direktivi 91/414 zaupala Instituto Nacional de Investigación y Tecnología Agraria y Alimentaria (Nacionalni inštitut za raziskave in poljedelsko ter prehrambeno tehnologijo, v nadaljevanju: INIA). Posledično je bila INIA zadolžena za izdelavo osnutka poročila o oceni endosulfana in se je udeležila razprav strokovnjakov, ki jih je organizirala Komisija.
- 26 Pred 31. oktobrom 1995 sta dokumentacijo v zvezi z endosulfanom v smislu člena 6 Uredbe št. 3600/92 Kraljevini Španiji predložili samo družbi Makhteshim Agan International Coordination Center in AgrEvo GmbH, ki se je preimenovala v Bayer CropScience. V ta namen sta Makhteshim Agan International Coordination Center in AgrEvo združili skupne moči v okviru delovne skupine, imenovane „delovna skupina za endosulfan“ (v nadaljevanju: delovna skupina).
- 27 Kraljevina Španija je v mesecu februarju 2000 Komisiji poslala osnutek poročila o oceni endosulfana, ki ga je Komisija poslala državam članicam in družbi AgrEvo, kot predstavnici delovne skupine. Nekaj mesecev prej je bil delovni skupini poslan predhodni osnutek poročila. V osnutku poročila o oceni je Kraljevina Španija sklenila, da je treba odločanje o vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 odložiti do prejema in pregleda dodatnih podatkov, navedenih v osnutku poročila o oceni.

- 28 Od januarja do julija 2001 se je zvrstilo več sestankov strokovnjakov iz več držav članic z namenom preučiti osnutek poročila o oceni in pripombe, ki so jih v okviru postopka ocenjevanja podali strokovnjaki iz drugih držav članic glede osnutka poročila v skladu s členom 7(2) Uredbe št. 3600/92, na podlagi katerega je Komisija v sodelovanju s pristojnimi organi držav članic vzpostavila poseben okvir za razprave za izvedbo takega ocenjevanja, ki se imenuje European Commission Coordination (ECCO). Člana delovne skupine sta se udeležila teh razprav.
- 29 Na podlagi te preučitve je bilo izdelano poročilo, ki je bilo poslano 27. junija 2001 državam članicam ter 25. avgusta 2001 delovni skupini za pripombe in dodatna pojasnila.
- 30 Ker je Komisija ugotovila, da so potrebni dodatni podatki za pregled endosulfana, je 21. novembra 2001 sprejela odločbo 2001/810/ES o odločbi o morebitni vključitvi nekaterih aktivnih snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414 (UL L 305, str. 32), v kateri je podaljšala rok do 25. maja 2002 za predložitev novih podatkov o endosulfanu in do 31. maja 2003 za opredeljene dolgoročne študije; ti datumi so enaki datumom, določenim v členu 7(4) Uredbe št. 3600/92.
- 31 V maju 2002 je delovna skupina predložila nove podatke v skladu z roki, določenimi v Odločbi 2001/810/ES. Julija 2002 je sodelovala v razpravah s Kraljevino Španijo o možnosti prijave študij z drugačno formulacijo endosulfana. Prvotno prijavljena formulacija je bil pripravek v obliki močljivega praška (WP) ali koncentrata za emulzijo (EC), medtem ko je bil nov izdelek v obliki suspenzije v kapsulah (CS). Po mnenju delovne skupine bi lahko ta nova formulacija rešila nekatere dvome, ki jih je izrazila Kraljevina Španija. Predstavniki Kraljevine Španije so na sestanku 17. julija 2002 izjavili, da ne morejo sprejeti te nove dokumentacije in hkrati predlagali tožečim strankam, da glede tega pridobijo neuradno soglasje Komisije. Tega soglasja tožeče stranke niso pridobile.

- 32 Tožeče stranke so maja 2003 predložile dolgoročne študije, omenjene v Odločbi 2001/810, skupaj z nekaterimi novimi podatki, in sicer novo dokumentacijo v zvezi s formulacijo CS (v nadaljevanju: dokumentacija CS), ki je bila v skladu s Prilogo III k Direktivi 91/414 (glej točko 6 zgoraj).
- 33 Dne 22. januarja 2004 bil sestanek delovne skupine in španskih organov, na katerem je strokovnjak na področju okolja in ekotoksikologije izrazil nekatere pomisleke v zvezi z endosulfanom.
- 34 Delovna skupina je 26. januarja 2004 od Kraljevine Španije prejela poročilo o oceni podatkov, ki jih je delovna skupina predstavila maja 2002 in maja 2003, v obliki dodatka k poročilu o oceni in posodobljeno različico tabel ocen.
- 35 Dne 17. maja 2004 je bil tripartitni sestanek, katerega so se udeležile Komisija, Kraljevina Španija in delovna skupina, na podlagi člena 6(4) Direktive 91/414. Na tem sestanku je Komisija predstavila probleme, nastale zaradi endosulfana, ter poudarila, da namerava predlagati odboru, naj se endosulfana ne vključi v Prilogo I k Direktivi 91/414. Poleg tega je pozvala delovno skupino, da pred 21. junijem 2004 poda svoje pripombe, ter pojasnila, da ne bo mogoče sprejeti nobene nove študije v podporo njene argumentacije glede na to, da se je rok 31. maj 2003 že iztekel.
- 36 Predstavniki delovne skupine so 25. junija 2004 na Komisijo naslovili dopis, v katerem so izpodbijali način poteka ocenjevanja endosulfana in zahtevali dovoljenje za predložitev nekaterih dodatnih tehničnih pojasnil ter predložili dodatne argumente in tudi nove študije.

- 37 Komisija je z dopisom z dne 12. julija 2004 od države članice poročevalke zahtevala, da ne upošteva novih študij, ki jih je posredovala delovna skupina. Kopija dopisa je bila poslana delovni skupini.
- 38 Delovna skupina je 24. septembra 2004 poslala Komisiji dopis, v katerem ji je v bistvu predlagala, naj ponovno pošlje pregled endosulfana v državo članico poročevalko z navodili, naj pregleda vse upoštevne podatke ter poda svoje mnenje v roku 60 dni.
- 39 Komisija je z dopisom z dne 26. novembra 2004 odgovorila, da je pripravila predlog odločbe o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 in da ima namen predložiti predlog odboru na njegovem prvem sestanku v letu 2005. Komisija je tudi navedla, da je v svojem dopisu z dne 12. julija 2004 spomnila na postopek, ki ga določa Uredba št. 3600/92, in na roke, predvidene za dokončanje pregleda snovi, kot je določeno s to uredbo.
- 40 Tožeče stranke so vložile tožbo zaradi nedelovanja, vpisano v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje 31. januarja 2005 (zadeva T-34/05, Bayer CropScience in drugi proti Komisiji).
- 41 Družbe Makhteshim-Agan Holding, Aragonesas Agro in Alfa Georgika Efodia so z ločeno vlogo, vloženo 31. januarja 2005 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje, vložile zahtevek za odredbo nekaterih začasnih ukrepov v zvezi z ocenjevanjem endosulfana z namenom njegove morebitne vključitve v Prilogo I k Direktivi 91/414.



42 S sklepom z dne 27. aprila 2005 je predsednik Sodišča prve stopnje zavrnil predlog za izdajo začasne odredbe.

43 Tretji senat Sodišča prve stopnje je s sklepom z dne 6. septembra 2006 odločil, da se postopek na podlagi tožbe zaradi nedelovanja ustavi, glede na to, da je Komisija sprejela Odločbo št. 2005/864/ES z dne 2. decembra 2005 o nevključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi Sveta 91/414/EGS in o odvzemu registracij za fitofarmaceutska sredstva, ki vsebujejo to aktivno snov (UL L 317, str. 25, v nadaljevanju: izpodbijana odločba).

### *Izpodbijana odločba*

44 V izpodbijani odločbi je Komisija sklenila, da merila za vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 niso izpolnjena. Zato v členu 1 zadevne odločbe pojasni, da se endosulfan ne vključi kot aktivna snov v Prilogo I k Direktivi 91/414. Komisija v uvodni izjavi 8 izpodbijane odločbe povzame razloge za nevključitev:

„Med ocenjevanjem te aktivne snovi so bila opredeljena številna področja, ki povzročajo zaskrbljenost. To zlasti velja za njen vpliv na okolje in na obnašanje v njem, ker potek njene razgradnje ni popolnoma jasen in ker so bili odkriti neznani metaboliti med preučevanjem njene razgradnje v tleh, vodi/sedimentu in mezokozmosu. Na področju ekotoksikologije ostaja velika zaskrbljenost, ker z razpoložljivimi podatki ni mogoče v zadostni meri oceniti dolgoročnih tveganj, zlasti zaradi prisotnosti omenjenih metabolitov. Poleg tega prevladuje mnenje, da izpostavljenost uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev v zaprtih prostorih ni bila v zadostni meri obravnavana na podlagi razpoložljivih podatkov. Endosulfan je še hlapen, njegov glavni metabolit je obstojen, zabeležen pa je bil tudi v izsledkih spremljanja za območja, kjer se snov ni uporabljala. Ker ostajajo ti problemi nerešeni, ocene, izdelane na podlagi predloženih podatkov, niso pokazale, da bi fitofarmaceutska sredstva, ki vsebujejo endosulfan, pod predvidenimi pogoji uporabe lahko izpolnjevala splošne zahteve iz člena 5(1)(a) in (b) Direktive 91/414 [...]“

- 45 V skladu s členom 2 izpodbijane odločbe morajo države članice zagotoviti, da se registracije za fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo endosulfan, odvzamejo najpozneje do 2. junija 2006, da se po 3. decembru 2005 za fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo endosulfan, ne izda ali podaljša nobena registracija in da naj se navedejo pogoji, pod katerimi lahko države članice za nekatere posebne uporabe do 30. junija 2007 ohranijo veljavnost registracij za fitofarmacevtska sredstva z endosulfanom.
- 46 V skladu s členom 3 izpodbijane odločbe lahko države članice imetniku registracije odobrijo morebitno podaljšanje roka, ki poteče za uporabe, za katere se registracija odvzame 2. junija 2006, najpozneje 2. junija 2007, in za uporabe, za katere je treba odvzeti registracijo do 30. junija 2007, najpozneje 31. decembra 2007.
- 47 Komisija v uvodni izjavi 14 izpodbijane odločbe navaja, da ta odločba ne posega v predložitev zahtevka za endosulfan v skladu z določbami člena 6(2) Direktive 91/414 zaradi morebitne uvrstitve v njeno Prilogo I.
- 48 Člen 4 izpodbijane odločbe določa, da je ta odločba naslovljena na države članice.

## Postopek in predlogi strank

49 Tožeče stranke so vložile to tožbo 27. februarja 2006 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje.

50 Kraljevina Španija je 18. maja 2006 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila predlog za intervencijo v tem postopku v podporo predlogom Komisije. S sklepom z dne 30. junija 2006 je predsednik tretjega senata Sodišča prve stopnje temu predlogu ugodil.

51 European Crop Protection Association (ECPA) je 12. junija 2006 v sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje vložila predlog za intervencijo v postopku v podporo predlogom tožečih strank. S sklepom z dne 19. oktobra 2006 je predsednik tretjega senata Sodišča prve stopnje temu predlogu ugodil. ECPA je vložila intervencijsko vlogo, ostale stranke pa so predložile svoja stališča na to vlogo v predvidenih rokih.

52 Tožeče stranke so 14. junija 2006 vložile predlog za odreditev ukrepov procesnega vodstva, ki se v bistvu nanaša na navzočnost in ustno pričevanje nekaterih oseb, ki so bile vključene v postopek ocenjevanja za državo članico poročevalko, ter na imenovanje strokovnjaka, ki naj odgovori na določena vprašanja, ki so jih postavile. Ostale stranke so podale svoja stališča na ta predlog v predvidenih rokih.

53 Na podlagi poročila sodnika poročevalca se je Sodišče prve stopnje odločilo, da odpre ustno obravnavo. V okviru ukrepov procesnega vodstva je Sodišče prve stopnje 24. oktobra 2007 povabilo tožeče stranke, Komisijo in Kraljevino Španijo, naj odgovorijo na pisna vprašanja, kar so storile v predvidenem roku.

54 Na obravnavi 12. februarja 2008 so stranke podale svoje navedbe.

55 Tožeče stranke so ob podpori ECPA Sodišču prve stopnje predlagale, naj:

- razglasi tožbo za dopustno in utemeljeno ali, podredno, naj o dopustnosti tožbe odloča v okviru odločanja o njeni utemeljenosti;
- izpodbijano odločbo razglasi za nično;
- Komisiji naloži plačilo stroškov.

56 Komisija je ob podpori Kraljevine Španije Sodišču prve stopnje predlagala, naj:

- tožbo razglasi za nedopustno ali neutemeljeno;
- tožečim strankam naloži plačilo stroškov.

## Dopustnost

- 57 Ne da bi uveljavljala ugovor nedopustnosti, je Komisija ob podpori Kraljevine Španije, prvič, izrazila dvome glede pravnega interesa tožečih strank in, drugič, izpodbijala procesno upravičenje nekaterih izmed njih.

### *Pravni interes*

### Trditve strank

- 58 Po mnenju Komisije razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe ne bi nujno postavila tožečih strank v ugodnejši položaj. Registracija za dajanje endosulfana v promet se ohrani, dokler ne bi bil ocenjen na podlagi prehodnih določb člena 8(2) Direktive 91/414. To obdobje za pregled se je končalo 31. decembra 2006. Če se izpodbijano odločbo razglasi za nično, bi bila sodba izdana po tem datumu. V tem primeru bi morala Komisija sprejeti ukrepe, da bi se uskladila s sodbo v skladu s členom 233 ES, vendar bi potek roka prehodnega obdobja pomenil, da ni več očitne pravne podlage, da bi se dovolila ohranitev endosulfana na trgu, dokler ne bi bil ponovno ocenjen. Dokumentacija tožečih strank bi morala biti torej ocenjena na podlagi člena 6 Direktive 91/414 in ne v okviru programa za pregled. Glede na to, da lahko tožeče stranke svobodno prijavijo endosulfan na podlagi člena 6, medtem ko se ta zadeva še obravnava, Komisija meni, da razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe ne bi izboljšala njihovega položaja, razen če bi sodba določila smernice v zvezi s postopki in merili ocenjevanja.
- 59 Tožeče stranke ugovarjajo argumentom Komisije.

## Presoja Sodišča prve stopnje

- 60 Treba je poudariti, da Komisija dvomi o pravnem interesu tožečih strank. Vsaj zdi se, da trdi, da so tožeče stranke izgubile pravni interes med postopkom, to je od 31. decembra 2006 – datuma konca prehodnega obdobja, določenega v členu 8(2) Direktive 91/414, kot je bila spremenjena. Komisija trdi, da od tega datuma naprej, prvič, proizvodi tožečih strank niso bili več registrirani za dajanje v promet, ampak bi tožeče stranke lahko prijavile svoje aktivne snovi na podlagi člena 6 Direktive 91/414, ki določa postopek prijave in vključitve aktivnih snovi zunaj prehodne ureditve iz člena 8(2) zadevne direktive, predvidene za aktivne snovi, za katere so bila fitofarmacevtska sredstva na trgu že dve leti po dnevu notifikacije direktive, in drugič, ni bilo več druge očitne pravne podlage kot pa člen 6 za ocenjevanje endosulfana, saj je obdobje ocenjevanja prehodne ureditve, določeno v členu 8(2) Direktive 91/414, že poteklo. Tožeče stranke bi lahko dosegle isti končni rezultat, in sicer pregled njihovih dodatnih podatkov, tako na podlagi člena 6 Direktive 91/414 kot na podlagi njihove ničnostne tožbe.
- 61 Sodišče prve stopnje ugotavlja, da izpodbijana odločba, s tem ko je določila, da se endosulfan ne vključi v Prilogo I k Direktivi 91/414 in ko je od držav članic zahtevala preklic registracij farmacevtskih sredstev, ki vsebujejo endosulfan, je akt, ki ima negativne posledice in katerega ničnost bi pomenila korist za tožeče stranke, proizvajalce in prodajalce fitofarmacevtskih sredstev na osnovi endosulfana. Torej je bil pravni interes tožečih strank že prisoten v času vložitve tožbe in je še vedno tako.
- 62 Poleg tega in nasprotno od argumentov Komisije, niti končno prehodno obdobje pregleda niti obstoj postopka prijave, določenega v členu 6 Direktive 91/414, ne vplivata na nenehen obstoj zadevnega pravnega interesa.

63 V zvezi z domnevno nemožnostjo Komisije, da sprejme novo odločbo na podlagi člena 8(2) Direktive 91/414, da bi se izvršila morebitna sodba, ki je razglasila izpodbijano odločbo za nično, ne vpliva na pravni interes tožečih strank. V skladu s členom 233, prvi odstavek, ES mora Komisija sprejeti ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe, s katero je bil akt razglašen za ničnega. Komisija bi ob obstoju takšne razglasitve ničnosti s sodbo z učinkom za nazaj, ki je s tem povezan, morala sprejeti novo odločbo na podlagi prijavljene dokumentacije, ki jo zadeva ta razglasitev ničnosti, in določiti datum prijave (glej v tem smislu in po analogiji sodbo Sodišča z dne 2. maja 2006 v zadevi O2 (Nemčija) proti Komisiji, T-328/03, ZOdl., str. II-1231, točka 48). Dejstva, da je prišlo do spremembe predpisov na podlagi izpodbijane odločbe od njenega sprejetja, ni mogoče upoštevati pri razsojanju priložnosti tožečih strank, da uveljavljajo očitke glede izpeljanega postopka in rezultatov, pridobljenih pod veljavno ureditvijo v času nastanka dejstev.

64 To pomeni, da argument, ki izhaja iz dejstva, da bi morala Komisija po sodbi o razglasitvi ničnosti, ocenjevati endosulfan po postopku iz člena 6 Direktive 91/414, ni uporaben. V vsakem primeru ni mogoče zanikati, da bi bila možnost tožečih strank, da vložijo novo prijavo za endosulfan na podlagi člena 6 Direktive 91/414, možnost, na katero se izpodbijana odločba izrecno sklicuje v uvodni izjavi 14, zanje manj ugodna rešitev kot pa morebitno ponovno odprtje prvega postopka ocenjevanja po sodbi o razglasitvi ničnosti tam, kjer je prišlo do morebitne nezakonitosti, tako da omenjena možnost za tožeče stranke, da dosežejo pregled endosulfana po novem postopku, ki temelji na drugi pravni podlagi, ne vpliva na njihov interes pridobiti odločitev Sodišča prve stopnje o veljavnosti prvega postopka.

65 Tožeče stranke imajo torej interes pridobiti odločitev Sodišča prve stopnje o razlogih, navedenih zoper izpodbijano odločbo.

*Procesno upravičenje*

Trditve strank

- <sup>66</sup> Komisija priznava, da izpodbijana odločba neposredno zadeva družbo Bayer CropScience, saj se je udeležila upravnega postopka. Vendar pa izpodbija to, da so se druge tožeče stranke udeležile omenjenega postopka in torej da bi se jih štelo, kot da jih izpodbijana odločba neposredno zadeva.
- <sup>67</sup> Tožeče stranke trdijo, da izpodbijana odločba vsako od njih neposredno zadeva.

Presoja Sodišča prve stopnje

- <sup>68</sup> Treba je spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso, če je treba ugotoviti dopustnost ene in iste tožbe, ki jo je vložilo več tožečih strank, in če je tožba dopustna za eno od njih, ni treba presojati procesnega upravičenja ostalih tožečih strank (glej sodbo Sodišča z dne 24. marca 1993 v zadevi CIRFS in drugi proti Komisiji, C-313/90, Recueil, str. I-1125, točka 31; sodbe Sodišča z dne 6. marca 2002 v zadevi Diputación Foral de Álava in drugi proti Komisiji, T-127/99, T-129/99 in T-148/99, Recueil, str. II-1275, točka 52, in z dne 8. julija 2003 v zadevi Verband der freien Rohrwerke in drugi proti Komisiji, T-374/00, Recueil, str. II-2275, točka 57).



69 Glede na dejstvo, da izpodbijana odločba neposredno in posamično zadeva prvo tožečo stranko, družbo Bayer Cropscience, kot priznava tudi Komisija, ni treba presoјati procesnega upravičenja za ostale tožeče stranke, da bi se odločilo o dopustnosti tožbe.

70 Iz vsega navedenega izhaja, da je tožba dopustna.

## Temelj

71 Tožeče stranke v utemeljitev tožbe navajajo tri tožbene razloge. Prvi tožbeni razlog se nanaša na procesne napake, na nepoštenost postopka ocenjevanja ter kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj. Drugi tožbeni razlog se nanaša na eni strani na člen 95(3) ES (prvi del) in na drugi strani na člen 5(1) Direktive 91/414 (drugi del). Tretji tožbeni razlog se nanaša na kršitev splošnih načel prava Skupnosti. Sodišče prve stopnje meni, da je treba skupaj preučiti prvi tožbeni razlog in drugi del drugega tožbenega razloga.

*Prvi tožbeni razlog: procesne napake, nepoštenost postopka ocenjevanja ter kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj, ter drugi del drugega tožbenega razloga: kršitev člena 5(1) Direktive 91/414*

72 V okviru prvega tožbenega razloga tožeče stranke navajajo različne očitke, ki se nanašajo predvsem na dejstvo, da izpodbijana odločba temelji na drugih merilih kot na tistih, ki so določeni v Direktivi 91/414, na dejstvo, da je presoja endosulfana nepopolna in da temelji na selektivni uporabi podatkov, ki so jih predložile, na retroaktivno uporabo novih smernic in novih meril, ki jih je Komisija določila po prijavi in predložitvi podatkov, na to, da je Komisija zavrnila, da bi jim svetovala in se posvetovala o spremembi meril ter politike ocenjevanja, in na to, da je zavrnila, da bi na koncu

postopka ocenjevanja preučila nove podatke, posredovane kot neposreden odgovor na uporabo novih meril in/ali novih smernic za ocenjevanje s strani Komisije.

- 73 Ti očitki se v bistvu nanašajo na sedem problematik, ki zadevajo, prvič, neznan metabolit, drugič, dokumentacijo CS, tretjič, izpostavljenost izvajalca v prostoru, četrtič, spremenjeno dobro kmetijsko prakso (GAP), petič, uvrstitev endosulfana kot obstojnega organskega onesnaževala (POP) in obstojno, strupeno snov, ki se kopiči v organizmih (PBT), šestič, uporabo v rastlinjakih, in sedmič, vpliv zamude, ki sta jo povzročili država članica poročevalka in Komisija pri postopku ocenjevanja. Ta vprašanja bodo obravnavana v točkah od 96 do 206 spodaj.
- 74 Nekatere od zgoraj omenjenih sedmih problematik in očitki, navedeni v okviru drugega dela drugega tožbenega razloga, ki se nanaša na kršitev člena 5(1) Direktive 91/414, so povezani z vprašanjem, ali je Komisija upravičeno zavrnila pregled nekaterih podatkov ali študij, ki naj bi bili poslani po roku. Sodišče prve stopnje meni, da je treba najprej preučiti vprašanje o upoštevanju procesnih rokov za predložitev študij, glede na to, da člen 5(1) Direktive 91/414 določa, da se odločitev o vključitvi aktivne snovi v Prilogo I k omenjeni direktivi izvede „ob upoštevanju trenutnega znanstvenega in tehničnega znanja“, saj se nanaša na splošni okvir presoje konkretnega primera.

Uvodno vprašanje v zvezi z uporabo procesnih rokov in členom 5(1) Direktive 91/414

– Trditve strank

- 75 Tožeče stranke ob podpori ECPA v bistvu očitajo Komisiji, da je sprejela odločbo o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 zaradi dvomov o škodljivosti, ki

temeljijo na nezadostnih podatkih na določen datum pred koncem prehodnega obdobja. Po mnenju tožečih strank člen 5(1) Direktive 91/414, ki določa, da morajo omenjene odločbe upoštevati trenutno znanstveno in tehnično znanje, pomeni, da je treba upoštevati vse podatke, ki so jih predložile pred koncem postopka ocenjevanja. Nepodaljšanje rokov za predložitev študij v tej zadevi pomeni očitno napako pri presoji glede na to, da je ravnanje Komisije in Kraljevine Španije oviralo tožeče stranke, da upoštevajo zakonske roke. V podporo svojim trditvam se sklicujejo na sodbo Sodišča z dne 18. julija 2007 v zadevi Industrias Químicas del Vallés proti Komisiji (C-326/05 P, ZOdl., str. I-6557, v nadaljevanju: sodba IQV).

- 76 Komisija ob podpori Kraljevine Španije trdi, da je treba člen 5(1) Direktive 91/414 razumeti ob upoštevanju splošnega cilja dajanja fitofarmaceutskih sredstev v promet in sistema, vzpostavljenega v ta namen. Ocenjevanje fitofarmaceutskih sredstev ni namenjeno le izboljševanju kmetijske pridelave, ampak tudi varovanju zdravja in okolja. Po trditvah Komisije morajo postopki ocenjevanja omogočiti zelo temeljit pregled, obenem pa zagotoviti, da se odločbe sprejmejo v razumnem roku. Končno naj bi zagotovili enakost obravnave med podjetji, ki so prijavila aktivne snovi, in hkrati upoštevali značilnosti različnih snovi. Široka razlaga zadevnega člena, kot jo zagovarjajo tožeče stranke, bi lahko privedla do scenarija, ki bi zaustavil celoten sistem dajanja fitofarmaceutskih sredstev v promet, kar bi bilo v nasprotju s cilji Direktive 91/414. Poleg tega naj bi se sodba IQV, točka 75 zgoraj, nanašala na poseben primer in je naj ne bi bilo mogoče upoštevati pri rešitvi spora v tej zadevi.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 77 Tožeče stranke trdijo, da bi Komisija morala upoštevati nekatere podatke in študije, ki so jih predložile po roku, kar v bistvu pomeni, da bi morale biti upravičene do podaljšanja procesnih rokov ali pa bi morali biti odobreni novi roki.

78 Treba je spomniti, da obstajajo natančne zakonodajne določbe glede trajanja splošnega postopka ocenjevanja aktivnih snovi in rokov predložitve popolne dokumentacije in dodatnih podatkov. Tako je bilo z Uredbo št. 3600/92, kot je bila spremenjena z Uredbo št. 2266/2000, ter Odločbo 2001/810 predpisano, da ti zadnji roki potečejo 25. maja 2002 za endosulfan glede predložitve študij in dodatnih podatkov, in 31. maja 2003 za dolgoročne študije. Zakonitost teh določb se v tej zadevi ne izpodbija.

79 Treba je tudi poudariti, da iz člena 7(4) Uredbe št. 3600/92 (glej točko 18 zgoraj) izhaja, da ima Komisija možnost podaljšati rok za dolgoročne študije samo v izjemnih okoliščinah, in sicer če država članica poročevalka in Komisija pred 25. majem 2001 nista mogli določiti dolgoročnih študij, potrebnih za pregled dokumentacije. Poleg tega mora prijavitelj državi članici poročevalki dokazati, da so bile take študije naročene v treh mesecih od zahteve za izvedbo študij in če predloži protokol in poročilo o napredku študije do 25. maja 2002. To ni bilo storjeno v tej zadevi, ker se sporni podatki in študije niso nanašali na dolgoročne študije, ki jih je ocenjevalec zahteval.

80 Kljub jasnemu zakonskemu okviru je treba glede na konkreten primer preučiti okoliščine, v katerih bi za Komisijo obstajala obveznost podaljšanja rokov, predvsem glede na to, da bi se prehodno obdobje za registracijo za dajanje v promet endosulfana moralo končati načeloma julija 2003, ampak je bil ta rok leta 2002 podaljšan do 31. decembra 2005, in končno leta 2005 do 31. decembra 2006 (glej točko 7 zgoraj), če ni bila sprejeta nobena odločba o vključitvi ali ne vključitvi aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414 pred omenjenim datumom.

- 81 V tem pogledu je treba spomniti, da - kot je razvidno iz pete, šeste in devete uvodne izjave - je namen Direktive 91/414 odstraniti ovire za trgovanje s fitofarmaceutskimi sredstvi v Skupnosti, pri čemer je treba zagotoviti visoka merila varstva okolja ter zdravja ljudi in živali (sodba Sodišča z dne 14. septembra 2006 v zadevi Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie, C-138/05, ZOdl., str. I-8339, točka 43).
- 82 V zvezi s tem je treba Komisiji ob upoštevanju zapletenih tehničnih ocenjevanj, ki jih mora opraviti, priznati široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, da lahko učinkovito sledi cilju, ki ji je bil določen (sodba IQV, točka 75 zgoraj, točka 75). Pooblastilo za podaljšanje rokov je podobno pooblastilu za odločanje po prostem preudarku, ki je odvisno od okoliščin konkretnega primera.
- 83 Vendar izvajanje tega pooblastila ni izključeno iz sodnega nadzora. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da mora v okviru tega nadzora sodišče Skupnosti preveriti, ali so bila spoštovana pravila postopka, ali so dejstva, ki jih je ugotovila Komisija, pravilna, ali so podane očitne napake pri presoji teh dejstev ali zloraba pooblastil (sodba Sodišča z dne 25. januarja 1979 v zadevi Racke, 98/78, Recueil, str. 69, točka 5, in sodba Sodišča z dne 22. oktobra 1991 v zadevi Nölle, C-16/90, Recueil, str. I-5163, točka 12).
- 84 Zlasti kadar ena stranka zatrjuje očitno napako pri presoji, ki naj bi jo storila pristojna institucija, mora sodišče Skupnosti preveriti, ali je ta institucija skrbno in nepristransko preučila vse upoštevne okoliščine primera, okoliščine, na katere se opirajo sklepi, ki iz njih izhajajo (sodba Sodišča z dne 21. novembra 1991 v zadevi Technische Universität München, C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 14).

- 85 Treba je tudi spomniti, da iz člena 6(2)(b) Uredbe št. 3600/92, kot je bila dopolnjena z Uredbo št. 2266/2000, izhaja, da mora prijavitelj z informacijami, predloženimi za enega ali več pripravkov za omejen obseg reprezentativnih uporab, prikazati, da so lahko zahteve Direktive 91/414 glede meril iz člena 5 omenjene direktive izpolnjene. Tako dokazno breme o neškodljivosti aktivne snovi nosi prijavitelj, česar tožeče stranke sicer ne izpodbijajo.
- 86 Poleg tega je očitno, da je neomejeno podaljševanje roka za ocenjevanje aktivne snovi v nasprotju s ciljem, ki ga zasleduje Direktiva 91/414, in sicer zagotoviti visoko stopnjo varovanja zdravja ljudi in živali.
- 87 Glede sklicevanja na sodbo IQV, točka 75 zgoraj, je treba jasno povedati, da je zadeva, v kateri je bila izdana ta sodba, temeljila na zelo posebnem dejanskem stanju, ki se razlikuje od dejanskega stanja v tej zadevi, saj je bila v tej zadevi odločba o zavrnitvi vključitve zadevne aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414 sprejeta, ker ni bilo nobenega ocenjevanja, saj ni bila predložena nobena prvotna popolna dokumentacija. Spor se je torej nanašal na vprašanje, kateri rok bi bilo treba uporabiti za predložitev popolne dokumentacije. V tej zadevi je bila odločba o ne vključitvi sprejeta na koncu postopka ocenjevanja, ki je med drugim temeljil na prijavi, sprejeti kot popolni, na osnutku poročila o oceni, na posvetovanju strokovnjakov iz držav članic ter na možnosti delovne skupine, da predloži dodatna pojasnila in dodatne študije z namenom odpraviti dvome, ki jih je država članica poročevalka izrazila v osnutku poročila o oceni in med posvetovalnim postopkom strokovnjakov iz držav članic.
- 88 Kljub zelo različnima dejanskima stanjema med zadevo, v kateri je bila izdana sodba IQV, točka 75 zgoraj, in tem konkretnim primerom, je treba povedati, da je Sodišče prve stopnje po tem, ko je Komisiji priznalo široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri izvajanju njenih pristojnosti v okviru Direktive 91/414, spoznalo, da je Komisija storila očitno napako pri presoji, s tem ko je zavrnila prošnjo Industrias Químicas del Vallés SA (v nadaljevanju: IQV) za podaljšanje roka, določenega za predložitev popolne dokumentacije, ker, prvič, je bil razlog za to, da IQV ni mogla spoštovati navedenih rokov vsaj deloma protislovno vedenje pristojnih organov, in,

drugič, podaljšanje spornih rokov je bilo mogoče na podlagi zadevne zakonodaje (zgoraj v točki 75 navedena sodba IQV, točke od 84 do 88).

<sup>89</sup> Iz zgoraj navedene sodne prakse je mogoče sklepati, da je v okviru odločbe o vključitvi snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414, zajete v postopku iz člena 8(2) zadevne direktive, odlog nujen, če, prvič, ni nemogoče odstopati od procesnih rokov, določenih z zadevno zakonodajo, in če so se, drugič, prijavitelji aktivne snovi znašli v položaju višje sile, ki jim je onemogočil upoštevati procesne roke, to je okoliščina, ki bi lahko obstajala, če ne bi mogli upoštevati omenjenih rokov vsaj deloma zaradi protislovnega vedenja pristojnih organov.

<sup>90</sup> Glede vprašanja, ali je bilo za Komisijo nemogoče odstopiti od zadevnih procesnih rokov v tej zadevi, je treba ugotoviti, da Komisija v zvezi s tem nima prepričljivih argumentov. Sklicuje se na praktične in politične omejitve, ki izhajajo iz dejstva, da se je obvezala do Sveta in Parlamenta, da bo sprejela čim več uredb pred julijem 2003, pri čemer je poudarila, da bo vsako podaljšanje izjemno in omejeno. Poleg tega navaja, da morajo vsa podjetja, ki prijavijo aktivne snovi, upoštevati procesne roke, in da bi posebna obravnava tožečih strank povzročila kršitev enakosti, posebej v razmerju do podjetij, ki so se umaknila iz postopka zaradi poteka procesnih rokov, za katere so menila, da so zavezujoči. Prav tako bi bilo treba po mnenju Komisije, če bi lahko tožeče stranke vedno znova predložile nove dokumente k svoji dokumentaciji, nameniti nova dodatna sredstva endosulfanu na škodo drugih snovi, za katere bi bilo ocenjevanje torej zadržano.

- 91 Treba je ugotoviti, da praktični ali politični vidiki niso zadosten razlog za zavrnitev podaljšanja rokov v določenem primeru, če bi bilo takšno podaljšanje potrebno zaradi zagotavljanja pravičnega in nepristranskega postopka ocenjevanja. Poleg tega argument Komisije, ki se nanaša na kršitev enakosti, ni sprejemljiv, če podaljšanje postane nujno zaradi posebnih okoliščin nekega postopka ocenjevanja in udeležencev. Dejansko iz ustaljene sodne prakse izhaja, da načelo enakega obravnavanja ne nasprotuje vsaki drugačni obravnavi, vendar pa prepoveduje različno obravnavanje primerljivih položajev, ki določene subjekte postavlja v manj ugoden položaj kot druge, razen če je tako obravnavanje objektivno utemeljeno (glej sodbo Sodišča z dne 5. aprila 2006 v zadevi Deutsche Bahn proti Komisiji, T-351/02, ZOdl., str. II-1047, točka 137 in navedena sodna praksa).
- 92 V vsakem primeru je treba ugotoviti, da Odločba 2001/810 določa različne roke za predložitev podatkov in študij za nekatere snovi. Tako je na primer rok za predložitev študij, ki je 25. maj 2002 za večino snovi, ki so predmet te odločbe, kljub temu 30. november 2002 za klorotoluron, 31. december 2002 za dinocap in 31. januar 2003 za benalaksil. Rok za predložitev dolgoročnih študij je za endosulfan 31. maj 2003. Za večino ostalih snovi, ki so predmet zadevne odločbe, je rok 25. maj 2003. Rok za benomil, klorotoluron in dinocap je kljub temu 31. december 2003. Komisija v Odločbi 2001/810 navaja, da so te snovi izjemni primeri. Vendar je treba ugotoviti, da člen 7(4) Uredbe št. 3600/92, kot je bila dopolnjena z Uredbo št. 2266/2000, določa podaljšanje rokov samo v „izjemnih primerih“ za dolgoročne študije. Odločba 2001/810 dovoli tudi odstopanja od splošnega roka, ki je 25. maj 2002, za katerega Uredba št. 3600/92 ne predvideva možnosti podaljšanja (glej točko 18 zgoraj). Iz tega sledi, da Komisija ni dokazala, da je bilo v tem konkretnem primeru nemogoče podaljšati procesne roke.
- 93 Treba je še pojasniti, da iz besedila člena 5(1) Direktive 91/414, v katerem se sklicuje na „trenutno znanstveno in tehnično znanje“, ni mogoče sklepati, da bi morala biti podjetja, ki so prijavila aktivno snov in ki se soočajo z verjetnostjo odločbe o nevklučitvi te snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414, upravičena predložiti nove podatke tako dolgo, dokler obstajajo dvomi o škodljivosti zadevne snovi. Tako tolmačenje zadevne določbe bi bilo v nasprotju z ciljem zagotoviti visoka merila varstva okolja ter zdravja ljudi in



živali, h kateremu stremi člen 5(1) Direktive 91/414, ker bi privedlo do tega, da bi imela stranka, ki je prijavila aktivno snov in ki mora, na eni strani, dokazati neškodljivost, na drugi strani pa ima najboljše znanje o zadevni snovi, pravico veta v zvezi z morebitno odločbo o ne vključitvi zadevne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414.

- 94 Poleg tega je takšna pravica veta nesprejemljiva predvsem zaradi tega, ker – kot je to navedeno v uvodni izjavi 14 izpodbijane odločbe – obstaja možnost ponovne prijave aktivne snovi zaradi njene morebitne vključitve v Prilogo I k Direktivi 91/414, na podlagi člena 6(2) omenjene direktive.
- 95 Očitke tožečih strank je treba preučiti ob upoštevanju vseh zgoraj omenjenih ugotovitev, da bi se preverilo, ali so bile v tem primeru zaradi protislovnega vedenja ocenjevalcev postavljene v položaj višje sile, ki jim je onemogočila spoštovati zakonske roke.

Prvo vprašanje v zvezi z neznanim metabolitom

– Trditve strank

- 96 Tožeče stranke v bistvu trdijo, da sklep iz uvodne izjave 8 izpodbijane odločbe, v skladu s katerim potek razgradnje aktivne snovi ni jasen in da so bili odkriti neznani metaboliti med preučevanjem njene razgradnje v prsti, vodi/sedimentu in mezokozmosu, in sklep,

da na področju ekotoksikologije ostaja velika zaskrbljenost, ker z razpoložljivimi podatki ni mogoče v zadostni meri oceniti dolgoročnih tveganj, zlasti zaradi prisotnosti omenjenih metabolitov, temeljita na očitni napaki pri presoji in kršita njihove pravice obrambe ter njihova legitimna pričakovanja, tako da je bil postopek ocenjevanja nepravilčen.

- 97 Prvič, tožeče stranke trdijo, da so bile pozno, šele januarja 2004, obveščene o problematiki neznanega metabolita in posebej o njegovi pomembnosti za postopek ocenjevanja, tako da niso mogle odgovoriti na to zaskrbljenost ocenjevalcev v zakonskih rokih. Vendar so maja 2002 same izpostavile prisotnost neznanega metabolita v postopku razgradnje endosulfana.
- 98 Drugič, soočile so se s smernicami, ki so se nenehno spreminjale in so vsebovale spremenljiva merila pomembnosti metabolitov, ki so bila uporabljena za nazaj. Merilo pomembnosti metabolitov, ki so prisotni le na ravni manjši od 10 % prvotne aktivne snovi, ki naj bi ga ocenjevalci uporabili, je bilo uvedeno s smernicami iz leta 2002, ki naj bi se uporabile le za aktivne snovi, prijavljene med tretjo fazo programa za pregled, vendar so se uporabile za nazaj, ker je bil endosulfan del prve faze.
- 99 Tretjič, prisotnost neznanega metabolita je bila ugotovljena v študiji o načinu razgradnje in ne o hitrosti razgradnje, ki je tožeče stranke niso bile dolžne izvesti, ker se je nanašala na teste, opravljene za metabolit endosulfan sulfat in ne za sam endosulfan. Ocenjevalci so torej upoštevali neprimerno študijo, da bi izpostavili problem, ki ga sploh ni bilo.

100 Četrtrič, upoštevanje merila 10 % praga pomembnosti za „metabolite metabolitov“ (to je za metabolite endosulfan sulfata, ki je sam metabolit endosulfana) je v nasprotju s smernicami, ki ne določajo analize, ki temelji na metabolitih aktivnih snovi, ampak samo študije, ki temeljijo na sami aktivni snovi. Poleg tega je Komisija z ocenjevanjem različnih vidikov njihove aktivne snovi in formuliranih pripravkov poskusila doseči „tveganje nič“, kar v bistvu pomeni, da je od tožečih strank zahtevala *probatio diabolica*, kar velja za nezakonito v vseh pravnih sistemih držav članic in v sodni praksi.

101 Petič, ni bilo stalnega sodelovanja z državo članico poročevalko glede vprašanja neznanega metabolita, ker ni bilo nobenih povratnih informacij o okoljskih vprašanjih, problem, ki je bil najbolj očiten v obdobju 2001–2004.

102 Šestič, tožeče stranke so v vsakem primeru predložile znanstvene dokaze, v skladu s katerimi ni bil dosežen niti 10-odstotni prag pomembnosti metabolit metabolita, tako da zadevni metabolit endosulfan sulfat nikakor ni bil pomemben in zato ni mogel pomeniti tveganja za okolje. To izhaja predvsem iz ekstrapolacije, narejene na podlagi študije o načinu razgradnje v prsti, predložene pravočasno maja 2002. Poleg tega so tožeče stranke predložile študije, ki dokazujejo, da metabolit metabolita, najden v tleh, ni bil ustrezen za ocenjevanje ekotoksikologije in obnašanje endosulfana v okolju, ker je bil manj strupen kot pa sama aktivna snov.

103 Sedmič, problem neznanega metabolita je bil razrešen s prilagojeno GAP, formulacijo CS in uporabo v rastlinjakih, ki se nanašajo na vse študije in argumente, ki jih Komisija ni hotela upoštevati, ker niso bili predloženi pravočasno.

- 104 Komisija ob podpori Kraljevine Španije izpostavlja argumente tožečih strank.
- 105 Prvič, Komisija navaja, da je bilo že iz osnutka poročila o oceni razvidno, da je način razgradnje endosulfana problematičen in da je bil problem izpostavljen tudi na sestanku 20. januarja 2000.
- 106 Drugič, smernice nimajo nobenih pravnih učinkov in torej ni pravila pozitivnega prava, ki bi določalo, da ni treba upoštevati okoljskih problemov, ki bi bili pod določenim pragom.
- 107 Tretjič, država članica poročevalka in Komisija imata pravico utemeljiti svoje sklepe na podlagi katerekoli vrste študije, ki jo tožeče stranke predložijo, ne glede na to, na katere dvome je zadevna študija odgovorila.
- 108 Četrtrič, glede vprašanja praga pomembnosti metabolitov se Komisija sprašuje, ali so argumenti tožečih strank dopustni glede na to, da niso dovolj jasni, da bi bili skladni s členom 44(1)(c) Poslovnika Sodišča prve stopnje. Zaradi celovitosti je Komisija vseeno odgovorila na te argumente, pri čemer se je sklicevala na mnenje znanstvenega odbora za pesticide z dne 30. novembra 2000, ki je potrdilo ugotovitev, da ni mogoče izključiti možnosti onesnaženja podtalnice z metaboliti, proizvedenimi na ravni, nižji od 10-odstotnega praga. Poleg tega iz Priloge II k Direktivi 91/414 izhaja, da je bilo treba predložiti tudi podatke o metabolitih, katerih raven je nižja od 10 %. V vsakem primeru ima Komisija glede vprašanja praga pomembnosti metabolitov široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku.

- 109 Petič, glede domnevnega pomanjkanja sodelovanja Komisija in Kraljevina Španija v bistvu navajata, da so imele tožeče stranke med postopkom ocenjevanja številne možnosti, da izrazijo svoje mnenje in predložijo dodatne podatke. Zakonodaja, ki se uporabi, med drugim ne vsebuje nobene informacije o stopnji sodelovanja ali zahtevani povratni informaciji.
- 110 Šestič, argument, v skladu s katerim so tožeče stranke predložile dokaze, po katerih naj metabolit metabolitov ne bi dosegel praga pomembnosti 10 %, da ni obstojen ter da je vsekakor manj škodljiv od endosulfana, ni dopusten. Tožeče stranke so podvomile v znanstvene ugotovitve postopka ocenjevanja šele v repliki, medtem ko so v vlogi samo grajale način, kako je bil postopek izpeljan. V vsakem primeru je utemeljevanje tožečih strank, da se vprašanje neznanega metabolita lahko zanemari, napačno. Kraljevina Španija prav tako izpodbija znanstvene ugotovitve v študijah, ki so jih v zvezi s tem predložile tožeče stranke.
- 111 Sedmič, glede vprašanja, ali bi bil problem z metabolitom rešen z rešitvami, ki so jih tožeče stranke predlagale ne koncu postopka in ki se nanašajo, med drugim, na prilagojeno GAP, formulacijo CS in uporabo v rastlinjakih, sta Komisija in država članica poročevalka upravičeno odločili, da ne bosta upoštevali zadevnih študij, ker niso bile predložene pravočasno.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 112 Uvodoma je treba pojasniti, da se problematika neznanega metabolita nanaša predvsem na to, ali bi Komisija lahko upravičeno utemeljila zavrnitev vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 zaradi pomanjkanja zadostnih podatkov za nekatere snovi, ki nastanejo v postopku razgradnje endosulfana, zlasti metabolitov ali ostankov,

ki se pojavijo samo v drugi fazi razgradnje, in sicer v fazi razgradnje prvotnega metabolita, endosulfana sulfata.

- 113 Kar zadeva najprej vprašanje, ali so bile tožeče stranke pravočasno obveščene o problematiki neznanega metabolita in o njegovi pomembnosti za analize okoljskih vplivov endosulfana, zlasti pred sestankom januarja 2004, na katerem je bil po njihovem mnenju problem neznanega metabolita prvič predstavljen, je najprej treba ugotoviti, da iz spisa izhaja, da se različne pripombe in zahteve po predložitvi podatkov, izražene pred letom 2004, navezujejo na skrb ocenjevalcev glede razumevanja načina razgradnje endosulfana in njegovih metabolitov ter hitrosti razgradnje.
- 114 V osnutku poročila o oceni iz decembra 1999 je dejansko potrjeno, da „je potrebna širša preiskava o načinu razgradnje v prsti in v vodi“ in da „je treba predlagati pravilno (način in odstotek) kinetiko razkroja.“ Prav tako je navedeno, da „večino razgradnih produktov endosulfana predstavljajo organski kloridi, ki so lahko obstojni in povzročijo okoljski problem“.
- 115 Poleg tega se ugotovitve navedenega osnutka poročila o oceni sklicujejo na „visoko obstojnost ostanka v prsti, ki ga sestavlja več kloriranih metabolitov, ki posamično ne presežejo praga 10 % uporabljenega odmerka, skupaj pa lahko pomenijo veliko količino ostanka“. Pojasnjeno je tudi to:

„Na podlagi njihove kemične strukture je mogoče pričakovati, da so fizikalno kemične lastnosti teh spojin lahko podobne in na splošno obstojne ter take, ki se kopičijo v organizmih. Zato bi morala biti poglobljena študija o načinu razgradnje spojine obvezna in njeno izvajanje nujno.“

116 Poleg tega je v zapisniku o obisku v INIA decembra 1999, ki so ga napisale tožeče stranke, navedeno, da „je treba jasno dokazati, da pride do razgradnje kloriranega jedra, tako da se identificira razkrojne produkte“.

117 Mogoče je omeniti tudi zapisnik s sestanka z dne 25. avgusta 2001, v katerem je navedeno sledeče:

„Vprašanje pomembnosti drugih metabolitov kot endosulfana sulfata v prsti in njihov ekotoksikološki vpliv je bilo poudarjeno in je postalo zelo pomembno glede na jasno sporočilo Dr. T., v skladu s katerim nedavno predložene ekotoksikološke študije za druge metabolite jasno privedejo do ugotovitve, da so pomembni z vidika njihove strupenosti. Zaradi tega mora njihova pomembnost končno temeljiti na rezultatih tekočih študij o okoljski kemiji v prsti in sedimentih. Če so prisotni samo v manjših količinah, bo njihov pomen zanemarjen. V nasprotnem primeru je mogoče pričakovati večje posledice za program ekotoksikoloških testiranj.“

118 Iz zgornjega pregleda dokazov na osnovi dokumentov izhaja, da tožeče stranke ne morejo zanikati dejstva, da so bile pred fazo postopka obveščene o nujnosti pojasniti način razgradnje endosulfana, ker so bile zahteve v zvezi s tem oblikovane najpozneje na začetku leta 2000. Iz teh dokazov izhaja tudi, da so bile v tem istem obdobju in najpozneje avgusta 2001 obveščene o zaskrbljenosti ocenjevalcev glede obstojnosti nekaterih metabolitov in da če bodo ocenjeni kot pomembni, bo vpliv na toksikološke analize znaten. S tem so tožeče stranke imele priložnost pojasniti način, kako se

endosulfan razkraja, kar je bilo bistveno vprašanje za analizo okoljskih vplivov. Vendar je bilo na podlagi študij, predloženih do maja 2003 nato ugotovljeno, da potek razgradnje ni dovolj jasen, to je ugotovitev, ki ji tožeče stranke ugovarjajo in na katero so poleg tega lahko podale dodatne argumente. Vendar se takšno nesoglasje glede temelja ne sme zamešati z vprašanjem o tem, ali so tožeče stranke med postopkom ocenjevanja dejansko imele priložnost pojasniti potek razgradnje endosulfana, niti ne z vprašanjem o tem, ali so ocenjevalci poudarili pomembnost tega vprašanja za analizo tveganj.

- 119 Drugič, glede vprašanja o tem, ali so se tožeče stranke med postopkom ocenjevanja soočile s smernicami, ki so bile predmet številnih sprememb, kar je onemogočilo upoštevanje procesnih rokov maja 2002 in maja 2003, je najprej treba pojasniti, da si Komisija lahko določi smernice za izvrševanje svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku v obliki ukrepov, ki niso predvideni v členu 249 ES, če ti akti vsebujejo pravila v zvezi s pristopom, ki mu je treba slediti, in se ne oddaljujejo od pravil pogodbe. Sodišče Skupnosti preveri, ali je izpodbijani predpis v skladu s temi smernicami. Vendar pa besedila, ki so samo osnutki, ne morejo vplivati na samoomejitve navedenega pooblastila za odločanje po prostem preudarku (glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2002 v zadevi Alpharma proti Svetu, T-70/99, Recueil, str. II-3495, točke od 140 do 142). Zato zakonitosti izpodbijane odločbe ni mogoče presojati glede na omenjene smernice, ampak glede na določbe Direktive 91/414 (glej v tem smislu in po analogiji zgoraj navedeno sodbo Alpharma proti Svetu, točka 146).

- 120 Poleg tega je treba presojati tega očitka, ki je v vlogi formuliran zelo na široko, omejiti na konkretne primere, ki jih tožeče stranke v njej navajajo, to je primere, v katerih so bile soočene s pravili iz smernic, ki so bile večkrat spremenjene, ker mora tožba v skladu s členom 21, prvi odstavek, Statuta Sodišča prve stopnje, ki se v skladu s členom 53, prvi odstavek, tega statuta in s členom 44(1)(c) Poslovnika Sodišča prve stopnje uporabi tudi za postopek pred Sodiščem prve stopnje, predvsem vsebovati kratek povzetek tožbenih razlogov. V tožbi mora biti navedeno, na kaj se nanašajo tožbeni razlogi, na katerih



tožba temelji, tako da sama abstraktna navedba ne izpolni zahteve Statuta Sodišča prve stopnje niti Poslovnika (sodba Sodišča z dne 12. januarja 1995 v zadevi Viho proti Komisiji, T-102/92, Recueil, str. II-17, točka 68).

121 Očitek, da so bile tožeče stranke soočene s smernicami, ki so bile večkrat spremenjene, kot je bilo pojasnjeno v tožbi, se nanaša, prvič, na osnutek smernic o pomembnosti metabolitov urejenih snovi v površinski vodi, ki je v različici iz novembra 2001 uvedel novo merilo pomembnosti, in sicer najvišjo absolutno vrednost 10 µg/l v površinski vodi za vse metabolite, ne glede na njihovo strupenost. Te smernice so bile dokončane šele februarja 2003. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da tožeče stranke niso pojasnile, zakaj je bilo novembra 2001 prepozno predstaviti še študije, ki upoštevajo to merilo. V vsakem primeru je treba ugotoviti, da trdijo, da so predložile študije, ki upoštevajo to merilo v rokih, maja 2003. Poleg tega, kot trdi Komisija, obstaja mnenje Znanstvenega odbora za pesticide iz novembra 2000, ki je bilo dostopno prek spleta, v katerem je bilo navedeno, da se je treba zelo potruditi, da bi se identificiralo metabolite. Poleg tega iz Priloge II k Direktivi 91/414, kot je bila spremenjena z Direktivo Komisije 95/36/ES z dne 14. julija 1995 (UL L 172, str. 8), izhaja, da morajo podjetja, ki prijavijo aktivno snov z namenom vključitve v Prilogo I k Direktivi 91/414 „opredelit[i], kadar je to mogoče, posamezn[e] prisotn[e] sestavin[e], ki znašajo manj kot 10 % količine dodane aktivne snovi“. Tožeče stranke zato ne morejo trditi, da je bilo omenjeno merilo „novo“ v letu 2001 ali da je bilo uporabljeno za nazaj.

122 Očitek, da so bile tožeče stranke soočene s smernicami, ki so bile večkrat spremenjene, se nanaša, drugič, na smernice o vodni in kopenski ekotoksičnosti, sprejetimi oktobra 2002, ki so prvič zahtevale, da se loči metabolite v prsti, ki so „manj pomembni“ (<10 %), od metabolitov v prsti, ki so „bolj pomembni“ (>10 %), zato da se ugotovi njihova pomembnost za ocenjevanje škodljivih vplivov aktivne snovi. Iz navedenega izhaja, da to merilo ni bilo novo, saj je bilo navedeno že v Prilogi II k Direktivi 91/414 od leta 1995.

- 123 Vsekakor se je stališče ocenjevalcev, da upoštevajo metabolite, ki posamično ne presežejo praga 10 %, skupaj z drugimi metaboliti pa bi ga potencialno lahko presegli, pokazalo v sklepih osnutka poročila o oceni (glej točko 115 zgoraj).
- 124 Na koncu je treba še poudariti, da tožeče stranke dejansko izpodbijajo ustreznost tega praga za metabolite metabolitov. Vendar se bo to izpodbijanje praga in njegove uporabe v tej zadevi presojalo v nadaljevanju (glej točko 133 in naslednje).
- 125 Tretjič, kar zadeva vprašanje, ali so lahko ocenjevalci upravičeno omenili problem metabolita metabolita in tveganja njegove obstojnosti v prsti glede na to, da je ta problem izhajal iz študije, ki so jo tožeče stranke izdelale v drug namen, je treba poudariti, da za namen vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 očitno ni treba vedeti, katera študija je omenila potencialni problem za okolje, če gre za dokument, glede katerega so tožeče stranke lahko zavzele stališče. V tej zadevi iz spisa izhaja, da je študija tožečih strank ocenjevalcem potrdila obstoj problema metabolita metabolitov. Treba je ugotoviti, da tožeče stranke niso navedle nobene utemeljitve, zakaj Komisija ne bi smela upoštevati rezultatov take študije.
- 126 Četrto, kar zadeva vprašanje, ali je upoštevanje praga pomembnosti 10 % za metabolite metabolitov v nasprotju s smernicami in zato temelji na merilu, ki ne izhaja iz uporabljive zakonodaje, je treba ugotoviti, da je formulacija omenjenega očitka, v skladu s katerim „ne obstaja nobena zahteva ali smernica v Skupnosti glede ocenjevanja metabolita, kadar prvotna snov ni izhodiščna snov“, zelo abstraktna. Ta očitek je povezan s tem, da so tožeče stranke izpodbijale trditev iz osnutka poročila o oceni, v skladu s katero so študije o razgradnji endosulfana navajale „visoko obstojnost ostanka v prsti, sestavljenega iz več kloriranih metabolitov, za katere ni nujno, da posamično presežejo prag 10 % uporabljenega odmerka, ampak [ki vsi skupaj] lahko pomenijo veliko količino ostanka“. Da bi se presodilo ta ugovor, je treba preučiti, ali so

pojmi, uporabljeni v Direktivi 91/414 in njenih prilogah, opredeljeni dovolj široko, da ocenjevalcem omogočijo upoštevati potencialno škodljive vplive metabolitov metabolitov.

127 V okviru te presoje je treba poudariti, da člen 5(1)(a) Direktive 91/414 določa, da se aktivno snov uvrsti v Prilogo I, če se lahko pričakuje, da fitofarmacevtska sredstva, ki vsebujejo to aktivno snov, izpolnjujejo predvsem naslednji pogoj: „njihovi ostanki [...] nimajo nikakršnega škodljivega vpliva na zdravje ljudi ali živali ali na podtalnico ali nikakršnega nesprejemljivega vpliva na okolje, in da se navedene ostanke, če so toksikološko ali ekološko pomembni, lahko ugotavlja s splošno uporabljenimi metodami“. Člen 2(2) omenjene direktive opredeli izraze „ostanki fitofarmacevtskih sredstev“ zelo široko kot „en[o] ali več snovi, ki so prisotne v ali na rastlinah ali proizvodih rastlinskega izvora, užitnih živalskih proizvodih ali drugod v okolju in ki so posledica uporabe fitofarmacevtskega sredstva, vključno z njegovimi metaboliti in proizvodi, ki so posledica njihovega razgrajevanja ali reakcije“. Poleg tega Prilogi II in III k Direktivi 91/414, ki se nanašata na dokumentacijo o ocenjevanju, vsebujeta več sklicev na zahteve po podatkih glede razgradnih produktov aktivnih snovi v širšem pomenu. Iz tega izhaja, da sama Direktiva 91/414 dovoljuje ocenjevalcem pregledati obnašanje sredstev, ki izvirajo iz aktivnih snovi. V takih okoliščinah in brez konkretnih nasprotnih dokazov ni mogoče sprejeti, da so ocenjevalci storili očitno napako pri presoji, s tem da so želeli pojasniti potek razgradnje metabolita endosulfan sulfat in uporabili zadevni prag pomembnosti za sredstva, ki izvirajo iz endosulfana. Očitek, da je tak pregled v nasprotju s smernicami, je torej neutemeljen. Iz tega torej sledi, da tožeče stranke niso dokazale, da je Komisija naredila očitno napako pri presoji ali da je kršila njihove pravice obrambe, s tem da je v tej zadevi upoštevala kot pomembne produkte, ki izvirajo iz endosulfana in posamično pomenijo manj kot 10 % aktivne snovi endosulfana, vendar več kot 10 % metabolita endosulfan sulfata.

- 128 Na koncu je treba zavrniti tudi argument, da so ocenjevalci želeli doseči „tveganje nič“ in da so tožečim strankam naložili *probatio diabolica*, s tem da so odločitev o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 utemeljili s pomanjkanjem podatkov in ne z ugotovljenimi tveganji, kajti iz zgornje analize izhaja, da je Komisija želela imeti dokaz o varni uporabi, ampak je to zanje pomenilo razumeti obnašanje metabolita endosulfan sulfat. Ni bilo dokazano, da je tako stališče očitno napačno. V vsakem primeru tožeče stranke trdijo, da so dokazale varno uporabo in dokazale sprejemljivo raven obstojnosti in strupenosti omenjenega metabolita, tako da je treba ugotoviti, da argument, da je Komisija od njih zahtevala, da predložijo dokaze, ki so znanstveno nemogoči, nima učinka.
- 129 Petič, kar zadeva očitek o domnevnem pomanjkanju sodelovanja z državo članico poročevalko glede vprašanja neznanega metabolita in zlasti z domnevnim neobstojem povratnih informacij glede okoljskih vprašanj v obdobju 2001–2004, je treba spomniti, da – kot to trdita Komisija in Kraljevina Španija – uporabljiva zakonodaja ne vsebuje določila o obveznosti komunikacije ali obveznosti posredovati povratne informacije, na podlagi katerih bi se lahko številni stiki in izmenjave podatkov med državo članico poročevalko in tožečimi strankami šteli za nezadostne. Kar zadeva pripombo v poročilu ECCO 106, ki ga omenjajo tožeče stranke in v skladu s katerim so bile zaprosene za „tesno sodelovanje s španskim poročevalcem zato, da ne pride do nesporazumov glede podatkov, ki jih je [treba] predložiti, ali rokov, ki jih je treba upoštevati“, je treba priznati, da je glede na splošnost te zahteve težko oceniti, ali je bilo medsebojno sodelovanje z državo članic poročevalko zadostno.
- 130 Vendar je treba spomniti, da je spoštovanje pravic obrambe v vseh postopkih, sproženih zoper osebo, ki bi lahko škodljivo vplivali na položaj posameznika, eno izmed temeljnih načel prava Skupnosti, ki ga je treba zagotoviti tudi, kadar postopkovna zakonodaja ne obstaja. To načelo zahteva, da morajo imeti naslovniki odločb, ki znatno posegajo v njihove interese, možnost učinkovito izraziti svoja stališča (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 15. junija 2006 v zadevi Dokter in drugi, C-28/05, ZOdl., str. I-5431, točka 74 in omenjena sodna praksa).

131 V zvezi z vprašanjem, ali bi lahko glede na to sodno prakso in glede na sporno obdobje od avgusta 2001 do januarja 2004, v katerem tožeče stranke niso prejemale povratnih informacij z zvezi z vplivom na okolje in obnašanjem v njem ter ekotoksikologijo in niso prejele povratnih informacij predvsem od določene osebe, Dr. T., pogodbenega strokovnjaka na teh področjih, te okoliščine privedle do kršitve pravic obrambe tožečih strank, je treba ugotoviti, da je njihova argumentacija protislovna, saj trdijo, da so maja 2002 predložile študije, ki so po njihovem mnenju rešile vprašanje o neznanem metabolitu. Težko je torej razumeti, kako naj bi več sestankov privedlo do drugačnega končnega rezultata v izpodbijani odločbi. Nepravilnost lahko povzroči razglasitev izpodbijane odločbe za nično samo, če dejansko vpliva na pravice obrambe tožeče stranke in tako na vsebino navedene odločbe (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 10. julija 1980 v zadevi Distillers Company proti Komisiji, 30/78, Recueil, str. 2229, točka 26). Očitek torej nima učinka.

132 V vsakem primeru se očitek vsaj delno nanaša na zgoraj že obravnavano vprašanje, ali je bila problematika neznanega metabolita in zlasti njegove pomembnosti za analizo okoljskih vplivov endosulfana izpostavljena šele na sestanku januarja 2004. Kot je bilo poudarjeno zgoraj, so bile tožeče stranke pred tem sestankom obveščene o nujnosti tega, da se ugotovi potek razgradnje endosulfana, in o pomembnosti tega vprašanja za analizo tveganja. Tako so imele priložnost predložiti študije, ki bi pojasnile potek razgradnje, vendar se ne strinjajo z ocenjevalci glede rezultatov teh študij, zlasti v zvezi s pomembnostjo metabolita endosulfana sulfata, njegove obstojnosti in strupenosti. Nestrinjanje o temelju glede posledic neke študije ne dokazuje, da ni obstajala priložnost izraziti svoje mnenje, in ga ni mogoče opredeliti kot kršitev pravic obrambe tožečih strank.

133 Šestič, glede očitka tožečih strank, da so predložile znanstvene dokaze, ki dokazujejo, prvič, da metabolit endosulfan sulfat ni dosegel najbolj strogega merila pomembnosti 10 % za metabolit metabolita, in drugič, da tisti metabolit metabolita, najden v prsti, ni bil pomemben za ocenjevanje ekotoksikologije in obnašanja endosulfana v okolju, ker ni bil obstojen in je bil manj strupen od same aktivne snovi, je treba ugotoviti, da tožeče

stranke v bistvu trdijo, da bi moral biti endosulfan vključen v Prilogo I k Direktivi 91/414, saj so bili sklepi ocenjevalcev glede pomembnosti metabolita metabolita endosulfana napačni. Ta očitek se torej nanaša na dvom o znanstvenih sklepih, na katerih temelji izpodbijana odločitev. Vendar je treba ugotoviti, da je bil omenjeni očitek prvič predstavljen v repliki.

134 Iz določb člena 44(1)(c) v povezavi s členom 48(2) Poslovnika izhaja, da mora tožba vsebovati zlasti kratek povzetek tožbenih razlogov in da je predložitev novih tožbenih razlogov med postopkom prepovedana, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom. Tožbeni razlog, ki pomeni razširjen razlog, ki je bil neposredno ali implicitno uveljavljen že prej v tožbi in je tesno povezan z njim, je treba razglasiti za dopusten. Nasprotno pa se tožbeni razlog, ki ne izhaja iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom, razglasi za nedopustnega. V teh okoliščinah dejansko ni nič oviralo tožečih strank, da ne bi navedle tega tožbenega razloga že v tožbi (glej v tem smislu sklep Sodišča z dne 13. novembra 2001 v zadevi Dürbeck proti Komisiji, C-430/00 P, Recueil, str. I-8547, točke od 17 do 19).

135 V odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje, ki jih je pozvalo, da odgovorijo na argument Komisije, v skladu s katerim je izpodbijanje znanstvene ocene, ki je podlaga za izpodbijano odločbo, nov argument, ki ni bil naveden v tožbi in bi ga bilo treba zato razglasiti za nedopustnega, so tožeče stranke trdile, da iz pravnih razlogov, uveljavljenih v tožbi, zlasti kršitev člena 95(3) ES, člena 5(1) Direktive 91/414 ter načela odličnosti in neodvisnosti znanstvenih odborov, jasno izhaja, da so menile, da je bila znanstvena ocena, ki je podlaga za izpodbijano odločbo, napačna, predvsem zato ker se pri tem ocenjevanju ni upoštevalo vseh razpoložljivih podatkov, ki so jih predložile. Poleg tega tožeče stranke menijo, da so s tem, da so zadevna znanstvena vprašanja bolj podrobno pregledale v repliki, le izpodbijale argumente Komisije glede dejstev in niso navedle novih tožbenih razlogov za razglasitev ničnosti.

- 136 V zvezi s tem je treba poudariti, da glede sklicevanja na člen 95(3) ES, člen 5(1) Direktive 91/414 ter na načelo odličnosti in neodvisnosti znanstvenih odborov v tožbi nedvomno izhaja iz argumentacije v podporo tožbenim razlogom, navedenim v tožbi, da se ti tožbeni razlogi nanašajo na vprašanje, ali je bila Komisija v svoji analizi dolžna upoštevati študije, ki so jih predložile tožeče stranke po določenem roku, kar je vprašanje o načinu, kako je Komisija vodila postopek ocenjevanja, vendar pa se ne nanašajo na izpodbijanje vsebine njenih sklepov, čeprav bi upoštevanje zavrženih dokumentov lahko hipotetično privedlo do vsebinsko drugačne končne odločbe. Tudi argument, da je očitok tožečih strank omejen na izpodbijanje argumentov o dejstvih, predstavljenih med postopkom, ne more uspeti, saj iz replike jasno izhaja, da s tem očitkom tožeče stranke menijo, da ugotovitev Komisije, da potek razgradnje aktivne snovi ni jasen in da so bili odkriti neznani metaboliti med študijami razgradnje v prsti, vodi ali v sedimentu ter mezokozmosu, temelji na premisi, ki je dejansko in znanstveno napačna. Kot je bilo predstavljeno zgoraj, je cilj tožbenih razlogov, navedenih v tožbi, očitno izpodbijati način, s katerim je Komisija prišla do te ugotovitve, zlasti njeno zavrnitev, da bi upoštevala nekatere dokaze, ne pa vsebino te ugotovitve.
- 137 V takšnih okoliščinah ni mogoče sprejeti, da je ta očitok zgolj razširitev tožbenega razloga, ki je bil že naveden. Poleg tega ni bilo dokazano, da tožeče stranke niso mogle navesti tega tožbenega razloga že v vlogi. Očitok glede napačnih ugotovitev v izpodbijani odločbi v zvezi s pomembnostjo metabolitov metabolitov torej ni dopusten.
- 138 V vsakem primeru obstaja očitno nesoglasje med strankami glede znanstvenih ugotovitev v študijah tožečih strank.
- 139 Glede vprašanja o tem, ali metabolit endosulfan sulfat doseže prag pomembnosti, tožeče stranke trdijo, da neznan sekundarni metabolit predstavlja 17 % prvotnega metabolita endosulfan sulfat, ki sam predstavlja 13,4 % endosulfana, tako da sekundarni

metabolit predstavlja le 2,3 % endosulfana. Komisija in Kraljevina Španija ne ugovarjata tem izračunom, vendar menita, da je njuna pravica, kot je bilo razloženo zgoraj, da štejeta metabolite pod pragom 10 % glede na glavno snov, endosulfan, za pomembne.

<sup>140</sup> Obstočnost metabolita endosulfan sulfat se izmeri v glavnem glede na njegovo sposobnost, da se spremeni v CO<sup>2</sup> (mineralizacija), in da se ugotovi stopnjo njegove razgradnje za 50 % in 90 %. Po mnenju tožečih strank iz študije, ki so predstavile maja 2002, izhaja, da se endosulfan sulfat razgradi do 35 % v enem letu, kar pomeni stopnjo razgradnje 9,5 % v 100 dneh. Tožeče stranke so navedle, da upoštevne smernice Komisije zahtevajo stopnjo mineralizacije, ki je višja od 5 % za obdobje 100 dni in je torej ta pogoj očitno izpolnjen. Kraljevina Španija trdi, da iz zadevne študije izhaja, da je mineralizacija endosulfana v prsti verjetno manjša od 5 %. Povprečna življenjska doba endosulfana sulfata (stopnja razgradnje 50 %) je med 123 in 391 dnevi in mineralizacija v 120 dneh je med 1,01 in 13,08 %. Povprečna mineralizacija endosulfana sulfata je podobna mineralizaciji endosulfana. Torej je mogoče sklepati, da se endosulfan razgradi v endosulfan sulfat in da je mineralizacija endosulfana sulfata glede na značilnost prsti nekje med 1,01 in 13,8 % v 120 dneh ter 5 in 35 % v 365 dneh. Noben od metabolitov, odkritih in identificiranih v prejšnjih analizah, ni bil ugotovljen v tej študiji. Vendar obstaja metabolit, ki se je pojavil v stopnjah višjih od 10 % uporabljene radioaktivnosti. Vse analize, izvedene za identifikacijo tega metabolita, so bile neuspešne, vendar je njegova struktura podobna strukturi metabolitov dikarboksilne kisline ali dihidrodiola. Identifikacija tega metabolita je ključna za ugotovitev poteka razgradnje endosulfana in za opredelitev ostanka, ki jo je treba uporabiti za študije o razpadu na prostem.

<sup>141</sup> V tem smislu je treba spomniti, kot je bilo zgoraj že omenjeno, da imajo v skladu z ustaljeno sodno prakso institucije Skupnosti v zvezi s skupno kmetijsko politiko široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku pri opredelitvi zasledovanih ciljev in izbiri ustreznih instrumentov za njihovo doseganje. V tem kontekstu se mora nadzor sodišča Skupnosti glede vsebine omejiti na preučitev, ali pri izvajanju tega



širokega pooblastila za odločanje po prostem preudarku ni prišlo do očitne napake ali zlorabe pooblastila, ali celo, če institucije Skupnosti niso očitno prekoračile meja svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku. Poleg tega ustaljena sodna praksa določa, da kadar mora nek organ Skupnosti pri izvajanju svojih nalog opraviti zahtevne presoje, se pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ki ga ima, uporablja v določeni meri tudi za ugotovitev dejanske podlage njegovih dejanj. Iz tega v tem primeru izhaja, da je treba, če so morale institucije Skupnosti izvesti znanstveno oceno vplivov in presoditi znanstvena in tehnično zelo zahtevna dejstva, sodni nadzor v zvezi z izpolnitvijo te naloge s strani institucij Skupnosti omejiti. V takem kontekstu sodišče Skupnosti ne sme s svojo presojo dejstev nadomestiti presoje institucij Skupnosti, ki so edine, ki jim je Pogodba podelila to nalogo. Sodišče se mora, nasprotno, omejiti na to, da preveri, ali institucije Skupnosti pri izvajanju svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku niso storile očitne napake ali da ni prišlo do zlorabe pooblastila, ali če so morda očitno prekoračile meje svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku (glej zgoraj v točki 119 navedeno sodbo Alpharma proti Komisiji, točke od 177 do 180 ter navedena sodna praksa).

142 Glede na to sodno prakso je treba povedati, da tožeče stranke niso dokazale, da je Komisija, s tem ko je menila, da je zadevni metabolit metabolita pomemben, in je odločila, da zaradi njegove obstojnosti v prsti nepoznavanje natančnega obnašanja omenjenega metabolita ne omogoča primerne presoje vplivov endosulfana na okolje, storila očitno napako pri presoji, zlorabila pooblastila ali očitno prekoračila meje svojega pooblastila za odločanje po prostem preudarku.

143 Sedmič, glede vprašanja, ali bi lahko formulacija CS, revidirana GAP in uporaba v rastlinjakih dejansko odpravile dvome, izražene v zvezi s prisotnostjo neznanega metabolita, je treba ugotoviti, da razen tega, da so se tožbeni razlogi, navedeni v vlogi, nanašali samo na vprašanje, ali je Komisija smela odločiti, da ne bo upoštevala navedenih podatkov, se Sodišče prve stopnje v nobenem primeru ne more izreči o vplivu revidirane GAP, formulacije CS in uporabe v rastlinjakih, ker je Komisija odločila, da jih ne bo upoštevala zaradi nepravočasne predložitve, in ker ni naloga

Sodišča prve stopnje, da s svojo analizo nadomesti analizo Komisije. Vprašanje, ali je Komisija upravičeno odločila, da ne bo upoštevala študij, ki se nanašajo na te problematike, je obravnavano spodaj.

- 144 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba očitke tožečih strank o problematiki neznanega metabolita v celoti zavrniti.

Drugo vprašanje v zvezi z dokumentacijo CS

– Trditve strank

- 145 Po mnenju tožečih strank je bil pregled endosulfana nepopoln, ker se ni upoštevalo pravočasno predložene dokumentacije CS. Četudi bi se priznalo, da dokumentacija ni bila predložena pravočasno, bi jo morala Komisija upoštevati, saj je tožeče stranke niso mogle predložiti prej. Poleg tega v nasprotju s tem, kar trdita Komisija in Kraljevina Španija, ker je dokumentacija CS dopolnila predloženo osnovno dokumentacijo v zvezi s formulacijo EC, pregled dokumentacije CS ne bi vzel veliko časa (največ tri mesece) predvsem zato, ker je bila država članica poročevalka že dobro seznanjena s formulacijo CS na podlagi nacionalne prijave. Upoštevanje dokumentacije CS bi omogočilo identifikacijo varne zunanje uporabe in bi na ta način omogočilo vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414, ker so ocenjevalci privedli tožeče stranke do tega, da so verjele, da je bila ugotovljena varna notranja uporaba na podlagi formulacije EC.

146 Po mnenju Komisije, ki jo podpira Kraljevina Španija, dokumentacija CS ni bila predložena pravočasno in je Komisija tako upravičeno odločila, da je ne bo upoštevala. Poleg tega bi pregled dokumentacije CS zahteval od države članice poročevalke, da ponovno v celoti oceni endosulfan.

– Presoja Sodišča prve stopnje

147 Iz spisa izhaja, da so tožeče stranke prvič predstavile formulacijo CS državi članici poročevalki na sestanku 17. julija 2002, potem ko so to naznanile kot temo za obravnavo v elektronskem sporočilu z dne 31. maja 2002. Iz zapisnika zadevnega sestanka je razvidno, da tožeče stranke niso želele nadomestiti formulacije EC endosulfana, ki je bila prvotno prijavljena, ampak dodati tehnologijo CS v dokumentacijo, da bi na ta način pridobile varno zunanjo uporabo endosulfana. Iz tega zapisnika prav tako izhaja, da sta INIA in MAPA na tem sestanku povedali, da predložitev nove dokumentacije na podlagi Priloge III k Direktivi 91/414 ne bi bila razumna zaradi količine dela in težav pri pridobivanju soglasja Komisije za takšen postopek. Tožeče stranke so vseeno maja 2003 predložile dokumentacijo CS na podlagi Priloge III k Direktivi 91/414.

148 Tožeče stranke v bistvu trdijo, prvič, da je bila dokumentacija CS v tem primeru predložena pravočasno. Vendar ta trditev ni pravilna. Rok za predložitev podatkov, kot ga določa Uredba št. 2266/2000, s katero je bil spremenjen člen 7(4) Uredbe št. 3600/92, je bil 25. maj 2002, razen za rezultate dolgoročnih študij, ki sta jih pri pregledovanju dokumentacije naročili država članica poročevalka in Komisija in za katere sta menili, da so nujne, ter ki do tega datuma ne bi bile končane. Takšne študije so morale biti identificirane najpozneje 25. maja 2001 in so lahko potem bile predložene do 25. maja 2003. V izjemnih primerih, kot na primer, ko država članica poročevalka in Komisija nista uspeli identificirati takih študij pred 25. majem 2001, se je lahko določil drug rok za dokončanje študij, če je prijavitelj državi članici poročevalki dokazal, da so bile takšne študije naročene v roku treh mesecev od prošnje za izdelavo študij in če je predložil zapisnik in poročilo o napredovanju študije pred 25. majem 2002. Tožeče stranke trdijo,

da bi lahko predložile zadevno dokumentacijo še maja 2003, ampak je jasno, da je veljavna zakonodaja predvidevala takšno možnost samo v točno določenih primerih, ki se razlikujejo od te zadeve.

<sup>149</sup> Drugič tožeče stranke so v odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje trdile, da so predstavile dokumentacijo CS zato, da odgovorijo na določeno zaskrbljenost ocenjevalcev glede strupenosti endosulfana v vodi, o kateri so bile obveščene oktobra 2001.

<sup>150</sup> Ugotoviti je treba, da tožeče stranke ne pojasnjujejo, zakaj niso predložile dokumentacije CS pred 25. majem 2002, ali vsaj pristopile h Komisiji, da bi se uradno prepričale, da je mogoče dokumentacijo CS predložiti kot dolgoročno študijo do 31. maja 2003 v skladu z Odločbo 2001/810, ampak se raje omejujejo na nedoločne trditve, da priprava takšne dokumentacije zahteva čas in da znanstvene študije, ki bi obravnavale vprašanje ekotoksikologije v vodi, niso bile na razpolago oktobra 2001 zaradi domnevnih sprememb smernic o ekotoksikologiji v vodi, ki jih pa ne opredelijo.

<sup>151</sup> Tretjič, iz dokumentov iz spisa izhaja, da so tožeče stranke delale na tej formulaciji že več let. V takih okoliščinah je torej težko razumeti, da so čakale na konec postopka zato, da predstavijo dokumentacijo CS kot zadnjo rešitev, da bi dokazale varno uporabo endosulfana. V zvezi s tem nazadnje prav tako ni verjeten argument dejstvo, da je bila možnost omejiti dokaze za varno uporabo uvedena šele leta 2000 z Uredbo št. 2266/2000, saj je ostalo še veliko časa za pripravo in predložitev dokumentacije v procesnih rokih.

- 152 Iz navedenega izhaja, da Komisija z odločitvijo, da ne bo upoštevala dokumentacije CS, ni storila očitne napake pri presoji, kajti tožeče stranke niso dokazale, da niso mogle predstaviti dokumentacije pred 25. majem 2002. Odgovor na vprašanje o tem, ali bi ponovni pregled dokumentacije CS zahteval nekaj mesecev ali več, ni pomemben za rešitev tega spora in zato ni treba ugoditi predlogu tožečih strank, da se imenujejo strokovnjaki ali da se v zvezi s tem zasliši INIA.
- 153 Poleg tega kar zadeva dejstvo, da naj bi država članica poročevalka na sestanku julija 2002 predlagala, da bi se morale tožeče stranke prijaviti za nacionalno registracijo v določenih državah članicah, da bi pridobile podporo za formulacijo CS, in dejstvo, da so predstavniki MAPA privedli tožeče stranke do tega, da so verjele, da bo MAPA dokumentacijo CE ocenila na podlagi dokumentacije nacionalne registracije – okoliščina, za katero edini dokaz pa je poleg tega interno elektronsko sporočilo tožečih strank – je treba ugotoviti, da ne glede na nasprotna mnenja MAPA in INIA v zvezi s tem iz teh dejanskih okoliščin ni mogoče sklepati, da bi tožeče stranke imele legitimna pričakovanja, da se bo dokumentacija CS upoštevala v postopku ocenjevanja. Iz zapisnika s sestanka med tožečimi strankami in MAPA z dne 24. septembra 2002 namreč izhaja, da bi bilo po mnenju MAPA treba dokumentacijo „Priloga III“ za drugo formulacijo predložiti najpozneje maja 2003, če bi Komisija soglašala. Tožeče stranke ne izpodbijajo dejstva, da niso pridobile tega neuradnega soglasja. Legitimna pričakovanja tožečih strank torej niso bila kršena, saj ni bilo dokazano, da so imele natančna, brezpogojna in usklajena zagotovila s strani zanesljivih in pooblaščenih virov, ki bi jim dali utemeljena pričakovanja glede upoštevanja dokumentacije CS in s tem glede vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 14. decembra 2006 v zadevi Branco proti Komisiji, T-162/04, neobjavljena v ZOdl., točka 119 in navedena sodna praksa).
- 154 Končno, glede temeljnega vprašanja o tem, ali bi formulacija CS omogočila identifikacijo varne zunanje uporabe endosulfana, kar Komisija in Kraljevina Španija izpodbijata, je treba ugotoviti, da ker dokumentacija CS ni bila upoštevana v postopku ocenjevanja, kar je privedlo do izpodbijane odločbe, odgovor na to vprašanje presega meje tega spora, kot je bil predložen Sodišču prve stopnje.

155 Očitke tožečih strank glede problematike dokumentacije CS je treba zavrniti v celoti.

Tretje vprašanje v zvezi z izpostavljenostjo izvajalca v prostoru

– Trditve strank

156 Tožeče stranke v bistvu trdijo, da je bilo na problematiko izpostavljenosti izvajalca opozorjeno v osnutku poročila o oceni, vendar je bila nato tudi rešena. V zvezi s tem se sklicujejo zlasti na dodatek k poročilu o oceni iz novembra 2003, v katerem je država članica poročevalka potrdila, da je bila študija, ki so jo predstavile tožeče stranke glede zaščite izvajalca, „dobro dokumentirana“ in da je bil „sprejemljiv“ predlagani scenarij uporabe endosulfana, ki vključuje uporabo zaščitne opreme, ki zajema zlasti rokavice, zaščitne obleke in masko. Sklicujejo se tudi na ocenjevalne tabele ECCO iz marca 2004 in na zapisnik tripartitnega sestanka, iz katerega izhaja, da je država članica poročevalka ugotovila varno uporabo za izvajalce. Ponoven pojav problematike izpostavljenosti izvajalca po tripartitnem sestanku leta 2004 in njeno upoštevanje kot odločilnega razloga za ne vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 pomeni kršitev legitimnih pričakovanj in pravico obrambe tožečih strank. Poleg tega tožeče stranke Sodišču prve stopnje predlagajo, naj odredi ukrep procesnega vodstva, ki bi od Komisije zahteval, da predloži pripombe držav članic, ki so povzročile to spremembo mnenja.

157 V vsakem primeru je bil problem rešen z zmanjšano GAP, predlagano po izteku procesnih rokov in z novimi študijami v zvezi z uporabo endosulfana v rastlinjakih, ki jih Komisija ni upoštevala.

158 Komisija ob podpori Kraljevine Španije trdi, da je delovna skupina za ocenjevanje, ki je odvisna od odbora, 11. marca 2004 preučila vprašanje izpostavljenosti izvajalca, to pomeni precej pred tripartitnim sestankom, in da so imele tožeče stranke možnost predložiti svoja stališča o tem. Prvotno pozitiven odziv države članice poročevalke je temeljil na ekstrapolaciji, izdelani na podlagi podatkov, zbranih na terenu v sadovnjakih. Vendar so se po nadaljnji razpravi pojavili dvomi glede zanesljivosti te ekstrapolacije. To je razlog, zakaj je delovna skupina za ocenjevanje na koncu izjavila, da problem izpostavljenosti izvajalca še ni rešen.

– Presoja Sodišča prve stopnje

159 Uvodoma je treba pojasniti, da se očitki tožečih strank v zvezi s to problematiko nanašajo na ugotovitev v uvodni izjavi 8 izpodbijane odločbe, da „izpostavljenost uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev v zaprtih prostorih ni bila v zadostni meri obravnavana na podlagi razpoložljivih podatkov“.

160 Najprej je treba opozoriti, da tožeče stranke ne ugovarjajo, da je bila nezadostnost podatkov, ki so jih prvotno predložile v zvezi s to problematiko, izpostavljena na začetku leta 2000 v osnutku poročila o oceni, v katerem je bilo predvsem navedeno, da ker na podlagi prvotno predloženih študij o strupenosti ni bilo mogoče določiti koncentracije, pri kateri ni opaznih škodljivih učinkov (NOAEL) in je primerna za izračun sprejemljive ravni izpostavljenosti izvajalca (AOEL), se kratkoročnih študij dermalne strupenosti in strupenosti z vdihavanjem ni štelo za sprejemljive. Tožeče stranke so torej imele možnost predložiti dodatne študije, da bi dokazale neškodljivost endosulfana v tej točki, potem ko so bili izraženi dvomi glede tega v osnutku poročila o oceni.

161 Treba je tudi poudariti, da iz dopisa tožečih strank Komisiji z dne 24. septembra 2004 izhaja, da so se zavedale dejstva, da so bili potrebni dodatni podatki v zvezi z vprašanjem izpostavljenosti izvajalca po sestanku delovne skupine za ocenjevanje 11. marca 2004. Glede tripartitnega sestanka 17. maja 2004 iz zapisnika izhaja, da čeprav je država

članica poročevalka tam ugotovila varno uporabo, je bilo treba predložiti še dodatne podatke, zlasti v zvezi z delavci v rastlinjakih in prisotnimi. Tožeče stranke so zato predložile nove izračune, ampak delovna skupina za ocenjevanje je menila, da predloženi podatki niso zadostni.

- 162 Vendar je treba tudi poudariti, da Komisija in Kraljevina Španija ne ugovarjata, da je slednja v določenem trenutku postopka ocenjevanja ugotovila varno uporabo, kar se tiče izpostavljenosti izvajalca. Po njunem mnenju je šlo za ekstrapolacijo študije na prostem, na podlagi katere je država članica poročevalka sprejela dejstvo, da nošenje zaščitne opreme nudi zadostno zaščito izvajalcu tudi v zaprtih prostorih, vendar se strokovnjaki iz drugih držav članic s tem niso strinjali.
- 163 Glede na zgoraj navedeno je treba preučiti, ali bi bilo treba tožečim strankam dovoliti, da predložijo nove študije po tripartitnem sestanku in ne samo argumentov, za kar so dobile izrecno dovoljenje, glede na to, da jih je država članica poročevalka na določeni stopnji postopka ocenjevanja privedla do tega, da so verjele, da je bila varna uporaba ugotovljena. Vprašanje je povezano z vprašanjem zavrnitve pregleda revidirane GAP (glej spodaj), ki bi po mnenju tožečih strank omogočile rešiti problem zaščite izvajalca, ampak ta ni bila upoštevana, ker je bila prepozno predložena.
- 164 Treba je poudariti, da iz zakonodaje jasno izhaja, da položaj države članice poročevalke v postopku ocenjevanja ni odločilen. Ta zbira podatke in predlaga odločitve, Komisija pa je tista, ki na podlagi mnenja odbora zadnja odloča. Stališča, ki ga zavzame država članica poročevalka na določeni stopnji postopka ocenjevanja v zvezi z identifikacijo varne uporabe za izpostavljenost izvajalca, ni mogoče šteti za zadostno, da bi tožeče stranke lahko bile gotove, da je bil problem rešen v celoti, zlasti zaradi tega, ker je bilo na tripartitnem sestanku končno stališče pogojeno s prejemom dodatnih podatkov.



165 Tako tudi ni mogoče sprejeti, da je bila kršena pravica obrambe tožečih strank in zlasti njihova pravica biti slišan v zvezi z vprašanjem izvajalca na splošno in posebej v zvezi z njegovo zaščito v zaprtih prostorih, kajti iz zgoraj omenjenih dejstev izhaja, da so imele več priložnosti za predložitev študij in da so lahko predstavile argumente po tripartitnem sestanku, kar pomeni, da so lahko predstavile svoje mnenje (glej v tem smislu zgoraj v točki 130 navedeno sodbo Dokter in drugi, točka 74 in navedena sodna praksa). Vendar so po mnenju tožečih strank njihove študije pokazale, da ne obstaja tveganje za izvajalca v zaprtih prostorih, vendar sta bila odbor in Komisija drugačnega mnenja. Vsebinskega nesoglasja glede tega ni mogoče izenačiti s kršitvijo pravice biti slišan. Tožeče stranke so namreč imele možnost pred Sodiščem prve stopnje izpodbijati ugotovitve, do katerih je v izpodbijani odločbi Komisija prišla na podlagi zadevnih študij, vendar tega niso storile, kajti v svoji tožbi so se osredotočile na obveznost Komisije, da jim določi nove roke, in posebej, da privoli v ponoven pregled tega vprašanja na podlagi zmanjšane GAP. V vsakem primeru je treba še pojasniti, kot poudarjata Komisija in Kraljevina Španija, da iz uvodne izjave 8 izpodbijane odločbe izhaja, da odločitev o nevključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 temelji predvsem na negotovosti, povezani z nepoznavanjem poteka razgradnje endosulfana in s prisotnostjo neznanega metabolita. Iz tega sledi, da je v takšnih okoliščinah nepredstavljivo, da bi lahko možnost tožečih strank, da lahko naknadno pojasnijo vprašanje izvajalca na prostem, privedla do drugačnega končnega rezultata v izpodbijani odločbi, tako da morebitna nezakonitost v zvezi s tem ne bi mogla povzročiti razglasitve navedene odločbe za nično (glej v tem smislu zgoraj v točki 131 navedeno sodbo Distillers Company proti Komisiji, točka 26).

166 Iz vsega navedenega izhaja, da dejstvo, da je eden od razlogov za izpodbijano odločbo nezadostnost študije izpostavljenosti izvajalca v zaprtem prostoru, na podlagi katere so tožeče stranke lahko verjele, da je država članica poročevalka ugotovila varno uporabo, ni zadostna podlaga za ugotovitev kršitve njihovih pravic obrambe niti ne pomeni očitne napake pri presoji v okviru uporabe člena 5(1) Direktive 91/414.

167 Končno, glede predloga za predložitev dokumentov, ki so ga navedle tožeče stranke v repliki in v katerem so Sodišče prve stopnje pozvale, naj od Komisije zahteva, da predloži mnenja držav članic po tripartitnem sestanku 17. maja 2007, kjer so bili

izraženi dvomi glede vprašanja zaščite izvajalca v zaprtih prostorih, je Komisija v dupliki in na obravnavi potrdila, da nima takih pisnih dokumentov. V vsakem primeru iz vsega navedenega izhaja, da Sodišče prve stopnje meni, da ima na podlagi dokumentov iz spisa dovolj informacij, da takemu predlogu ni treba ugoditi.

- 168 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba očitke tožečih strank v zvezi s problematiko izpostavljenosti izvajalca v zaprtem prostoru v celoti zavrnilo.

Četrto vprašanje v zvezi z revidirano GAP

– Trditve strank

- 169 Po mnenju tožečih strank izpodbijana odločba ne upošteva njihovih argumentov, ki se nanašajo na revidirano GAP, ki zadeva predlog, da se pregleda endosulfan v bolj razredčeni obliki od tiste, ki je bila predmet ocenjevanja in za samo eno uporabo na sezono, čeprav je Komisija na tripartitnem sestanku sprejela predstavitev nove GAP.
- 170 Komisija, ki jo podpira Kraljevina Španija, trdi, da revidirana GAP ni bila predlagana pravočasno in je zato ni bila dolžna upoštevati zlasti zaradi tega, ker bi njeno upoštevanje pomenilo, da bi se en del ocenjevanja postavilo pod vprašaj.

## – Presoja Sodišča prve stopnje

- 171 Uvodoma je treba navesti, da GAP na splošno pomeni pravila, ki jih je treba spoštovati pri posaditvi in načinu obdelave z optimizacijo kmetijske pridelave in hkratnega zmanjšanja tveganja za človeka in okolje. V primeru fitofarmaceutskih sredstev se takšna pravila tudi imenujejo „dobra praksa varstva rastlin“. Iz zakonodaje in spisa izhaja, da je za namene postopkov ocenjevanja v smislu Direktive 91/414 aktivna snov pregledana v skladu z določenimi pravili v zvezi z uporabo, med drugim v zvezi z odmerjanjem količin in pogostosti uporabe fitofarmaceutskih sredstev, ki jo vsebujejo.
- 172 V tem primeru se problematika zmanjšane GAP nanaša na predlog tožečih strank – ki je bil predstavljen po tripartitnem sestanku, zlasti v dopisu z dne 25. junija 2004 – da se endosulfan pregleda v bolj razredčeni obliki od tiste, ki je bila predmet ocenjevanja, in za samo eno uporabo na sezono. Komisija trdi, da je v tej fazi postopka še sprejemala nove argumente, ampak da bi uvedba nove GAP pomenila, da bi se en cel del ocenjevanja postavilo pod vprašaj.
- 173 Najprej je treba ugotoviti, da je argumentacija tožečih strank glede tega dela postopka ocenjevanja pomanjkljiva, ker se v tožbi sklicujejo le na dejstvo, da Komisija ni pregledala omenjene zmanjšane GAP, čeprav je na tripartitnem sestanku pristala na to. Glede tega je treba poudariti, da iz zapisnikov tripartitnega sestanka ni razvidno, da je Komisija pristala na predložitev nove GAP. Poleg tega tožeče stranke v dopisu z dne 25. junija 2004, v katerem so ocenjevalcem predstavile novo GAP, niso izpodbijale trditve Komisije, da bi upoštevanje zmanjšane GAP postavilo pod vprašaj en cel del ocenjevanja, ker v tem dopisu navajajo, da bodo revidirane GAP olajšale analizo tveganja, zlasti ekotoksikologije in ocenjevanja obnašanja endosulfana, kar jasno pomeni dvome v zvezi s pomembnimi vidiki postopka ocenjevanja in se ne nanaša samo

na nove argumente v zvezi z obstoječim ocenjevanjem. Poleg tega je treba poudariti, da tožeče stranke niso dokazale, da revidirane GAP ni bilo mogoče predložiti dosti prej v postopku, kajti iz dokumentov iz spisa izhaja, da je bila revizija GAP izvedena že v začetnih fazah postopka, med drugim leta 2001 kot odgovor na zahtevo za predstavitev varne uporabe, kot je bila uvedena z Uredbo št. 2266/2000.

174 Treba je torej ugotoviti, da tožeče stranke niso dokazale obstoja višje sile, tako da bi pomenilo to, da ocenjevalci niso upoštevali GAP, revidirano julija 2004, očitno napako pri presoji.

175 Končno, glede trditev tožečih strank, da je bila revidirana GAP predstavljena zaradi zmanjšanja tveganja izpostavljenosti izvajalca, poleg tega, da so pojasnila tožečih strank protislovna, ko trdijo, da so na tripartitnem sestanku razumele, da je bilo vprašanje izpostavljenosti izvajalca rešeno v celoti, je treba spomniti, kot je bilo ugotovljeno zgoraj, da je vprašanje izpostavljenosti izvajalca drugotnega pomena v primerjavi z dvomi, ki so jih izrazili ocenjevalci v zvezi s prisotnostjo neznanega metabolita, in morebitna nepravilnost ne more privedi do razglasitve izpodbijane odločbe za nično, kajti – čeprav je bil tudi problem izpostavljenosti izvajalca rešen – bi problem neznanega metabolita privedel do enake odločitve, da se endosulfan ne vključi v Prilogo I k Direktivi 91/414.

176 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba očitke tožečih strank glede revidirane GAP zavrniti v celoti.

## Peto vprašanje v zvezi z domnevno uvrstitvijo endosulfana kot POP in PBT

## – Trditve strank

- 177 Tožeče stranke v bistvu navajajo, da izpodbijana odločba in ocena, ki jo podpira, temeljita na dveh znanstvenih merilih, ki nista določeni v Direktivi 91/414. Gre predvsem za uvrstitev snovi kot POP ali PBT, ki je pomembna v okviru Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike (UL L 327, str. 1) in ne v okviru Direktive 91/414/ Tako Komisija v uvodni izjavi 8 izpodbijane odločbe razloži, da endosulfan povzroča zaskrbljenost zaradi njegove obstojnosti in hlapljivosti, ki sta bili zabeleženi v čezmejnih izsledkih, ugotovitev, ki izhaja iz uporabe merila POP. Poleg tega je izraz „POP“ izrecno omenjen v zapisniku tripartitnega sestanka, ki namenja celotno poglavje temu vprašanju, in ugotovitve sestanka delovne skupine za ocenjevanje z dne 11. marca 2004 zelo jasno navajajo, da zaskrbljenost, ki obstaja glede te molekule, izhaja zlasti iz dejstva, da „bi snov lahko bila tudi POP“. Izpodbijana odločba tako krši člen 5(1) Direktive 91/414 in legitimna pričakovanja tožečih strank, da bo ocena temeljila samo na znanstvenih merilih, ki izhajajo iz omenjene direktive.
- 178 V vsakem primeru bi bil problem rešen, če bi Komisija upoštevala podatke o uporabi v rastlinjakih.
- 179 Poleg tega, v nasprotju s členom 5 Direktive 91/414, merili POP in PBT ter Direktiva 2000/60 temeljijo na pojmu nevarnosti in ne tveganja.

180 Komisija, ki jo podpira Kraljevina Španija, ugovarja trditvi, da izpodbijana odločba temelji na drugačnih merilih od tistih iz člena 5(1) Direktive 91/414.

– Presoja Sodišča prve stopnje

181 Problematika domnevne uvrstitve endosulfana kot POP in PBT se nanaša na ugotovitev iz uvodne izjave 8 izpodbijane odločbe, v skladu s katero je endosulfan hlapen, njegov glavni metabolit obstojen in da je bil zabeležen tudi v izsledkih spremljanja za območja, kjer se snov ni uporabljala.

182 Uvodoma je treba poudariti, da v okviru tega očitka tožeče stranke v bistvu trdijo, da navedena ugotovitev temelji na analizi, ki ne sodi k Direktivi 91/414 ampak k Direktivi 2000/60. Namen Direktive 2000/60 je izboljšati kakovost vode z opredelitvijo in odpravo vrste nevarnih snovi in nekaterih onesnaževal v vodah Evropske unije. Opredelitev nevarnih snovi in onesnaževal v Direktivi 2000/60 se sklicuje na pojme POP in PBT. Po mnenju tožečih strank Direktiva 2000/60 temelji na ocenjevanju nevarnosti za vodno okolje, medtem ko Direktiva 91/414 zahteva upoštevanje bolj ozkega merila vplivov na okolje.

183 Najprej je treba ugotoviti, da – kot poudarjajo tožeče stranke – sta bili merili POP in PBT predmet razprave v obdobju ocenjevanja, uvrstitve endosulfana kot POP ali PBT pa se je upoštevala v postopku ocenjevanja. Zapisnik tripartitnega sestanka z dne

17. maja 2004, ki ga je napisala Komisija, temu namenja celotno poglavje, v katerem so omenjene ugotovitve države članice poročevalke glede uvrstitve endosulfana kot POP in PBT ter glede uvrstitve endosulfana kot nevarne snovi v okviru Direktive 2000/60. Prav tako je navedeno, da je treba v okviru te direktive dokazati popolno mineralizacijo snovi. Isti zapisnik navaja tudi očitke tožečih strank glede uporabe meril POP in PBT v okviru Direktive 91/414 in njihove argumentacije, v skladu s katero popolna mineralizacija snovi ni cilj Direktive 91/414. Trditev Komisije, da je sprejela izpodbijano odločbo ne glede na razpravo o tem, ali je endosulfan POP ali PBT, in ne glede na razvrstitev endosulfana na podlagi Direktive 2000/60, je torej treba zavrniti.

184 Vendar ni mogoče sklepati iz okoliščine, da je bila uvrstitev endosulfana kot POP ali PBT ali njegova uvrstitev na podlagi Direktive 2000/60 predmet pregleda med postopkom ocenjevanja, da izpodbijana odločba krši člen 5(1) Direktive 91/414. Nasprotno, treba je ugotoviti, da se zdi zadevna ugotovitev izpodbijane odločbe (glej točko 44 zgoraj) na prvi pogled združljiva z merili omenjenega člena 5(1), ki so oblikovani široko in temeljijo na analizi škodljivih vplivov na zdravje ljudi ali živali ali na podtalnico ali nesprejemljivega vpliva na okolje (glej točko 5 zgoraj).

185 Treba je tudi spomniti, da ne glede na vprašanje o tem, ali je mogoče uvrstiti endosulfan kot POP ali PBT v okviru Direktive 2000/60, bi morale tožeče stranke med postopkom ocenjevanja dokazati, da so bili pogoji iz člena 5(1) Direktive 91/414 izpolnjeni. Tožeče stranke ne razložijo, zakaj bi uvrstitev snovi kot POP ali PBT pomenila, da ta snov nima škodljivih vplivov, določenih v členu 5(1) Direktive 91/414. Samo dejstvo, da je bila uvrstitev endosulfana kot POP ali PBT ali njegova uvrstitev na podlagi Direktive 2000/60 predmet pregleda med postopkom ocenjevanja, ne more biti zadosten razlog za razglasitev izpodbijane odločbe za nično, če ne obstajajo prepričljivi argumenti, ki bi dokazali, da so ugotovitve navedene odločbe v nasprotju s členom 5(1) Direktive 91/414. Očitek zato ni utemeljen.

- 186 Poleg tega iz vsega navedenega izhaja, da argumenta, da Direktiva 2000/60 temelji na analizi nevarnosti in Direktiva 91/414 na analizi tveganj, in argumenta, da so bila kršena legitimna pričakovanja tožečih strank zaradi izključne uporabe meril, ki spadajo k Direktivi 91/414, ni mogoče upoštevati.
- 187 V takih okoliščinah je treba očitke, ki se nanašajo na problematiko domnevne uvrstitve endosulfana kot POP ali PBT, v celoti zavrniti.
- 188 Vprašanje o tem, ali bi uporaba v rastlinjaki, ki so jo predlagale tožeče stranke na koncu postopka ocenjevanja, v vsakem primeru odpravila dvome, povezane z morebitno uvrstitvijo endosulfana kot POP ali PBT, se obravnava v nadaljevanju v analizi problematike uporabe v rastlinjaki.

Šesto vprašanje v zvezi z uporabo v rastlinjaki

– Trditve strank

- 189 Tožeče stranke uveljavljajo, da izpodbijana odločba ne upošteva zadnje rešitve, ki so jo predlagale in na podlagi katere bi se omejilo endosulfan na uporabo v rastlinjaki skupaj z zmanjšano GAP, kar pomeni kršitev člena 5(1) Direktive 91/414 in njihove pravice obrambe. Uporaba v rastlinjaki bi rešila problem neznanega metabolita, kajti endosulfan ne bi mogel prodreti v tla ali vodo zunaj rastlinjaka.



190 V repliki tožeče stranke dodajo, da ne vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za omejeno uporabo v rastlinjakih krši načeli sorazmernosti in enakosti obravnave.

191 Komisija, ki jo podpira Kraljevina Španija, trdi, da je upravičeno zavrnila pregled rešitve uporabe v rastlinjakih, ker ni bila predstavljena pravočasno. V vsakem primeru ne bi odpravila dvomov glede neznanega metabolita, saj rastlinjak ni popolnoma zaprto okolje.

– Presoja Sodišča prve stopnje

192 Problematika uporabe v rastlinjakih se nanaša na predlog, ki so ga tožeče stranke predstavile po tripartitnem sestanku v dopisu z dne 25. junija 2004, naslovljenem na Komisijo, v katerem so navedle, da so pripravljene podpreti kot „najbolj pesimističen scenarij“ uporabo endosulfana na paradižnikih v rastlinjakih.

193 V odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje o razlogih za nepravočasno predložitev so tožeče stranke odgovorile, da ga niso mogle prej predstaviti, ker je bila zaskrbljenost v zvezi z izpostavljenostjo izvajalca izražena šele na tripartitnem sestanku, pred katerim pa se jih je zavajalo, da so verjele, da je bilo to vprašanje že rešeno. V zvezi s tem pa je treba ugotoviti, da iz dopisa z dne 25. junija 2004 in iz argumentov tožečih strank v repliki izhaja, da je bila rešitev uporabe endosulfana v rastlinjakih za gojenje paradižnika predlagana kot odgovor na preostalo zaskrbljenost ocenjevalcev, zlasti glede neznanega metabolita, za katerega se je ugotovilo, da bi ga tožeče stranke lahko identificirale najpozneje leta 2000.

194 Tožeče stranke tudi trdijo, da Komisija zavrnitve pregleda te skrajne rešitve ne more opreti na domnevno nepopolno analizo za paradižnike v rastlinjakih, kajti ta uporaba je bila vključena v prvotno prijavo. Trdijo tudi, da so med 2001 in 2004 verjele, da bo zaradi uporabe endosulfana za paradižnike v rastlinjakih endosulfan vključen v Prilogo I k Direktivi 91/414. Ta očitek je treba tudi zavrniti, ker – kot je to pojasnila Kraljevina Španija na obravnavi, ne da bi tožeče stranke trditev izpodbijale – je bil endosulfan prijavljen za 10 uporab na polju in za eno uporabo v rastlinjakih. Pregled endosulfana je bil torej očitno osredotočen na okoljske vplive potencialno najbolj vprašljive uporabe, in sicer uporabe endosulfana na prostem. Tako iz dejstva, da so se ugotovitve postopka ocenjevanja nanašale na škodljive vplive endosulfana na prostem, ni mogoče sklepati, da bi bilo treba uporabo v rastlinjakih šteti za združljivo s členom 5(1) Direktive 91/414. Tožeče stranke so poleg tega vložile zahteve za registracijo vseh prijavljenih uporab do konca postopka ocenjevanja.

195 Iz zgoraj navedenega izhaja, da tožeče stranke niso navedle tehtnih argumentov, ki bi se nanašali na vprašanje o tem, zakaj niso mogle predstaviti te rešitve prej v postopku ocenjevanja. Poleg tega je treba ugotoviti, da s tem da je niso predstavile pravočasno in so hkrati želele pridobiti vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za čim bolj široko uporabo, so tožeče stranke namerno tvegale, da v procesnih rokih ne bodo mogle dokazati, da endosulfan izpolnjuje merila iz člena 5(1) Direktive 91/414. Končno, argumenti v zvezi z domnevno kršitvijo načel sorazmernosti in enakosti obravnave se obravnavajo spodaj v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga.

196 V vsakem primeru je treba navesti, da obstaja očitno nesoglasje med strankami glede vprašanja, ali je rastlinjak zaprto okolje. Tožeče stranke trdijo, da Komisija navaja neupoštevne ugovore glede strupenosti za ptice, saj v rastlinjakih ni ptic. Iz spisa in pripomb Kraljevine Španije na obravnavi izhaja, da gre na primer tudi za zaskrbljenost v zvezi z možnostjo prodiranja vode v prst. Komisija in Kraljevina Španija torej očitno ne sprejemata trditev tožečih strank, da bi uporaba v rastlinjakih odpravila problem

neznanega metabolita. Poleg tega da je treba, kot je navedeno zgoraj, Komisiji priznati široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku za tako vrsto zapletenih znanstvenih ocenjevanj, to razpravljanje dokazuje tudi, da čeprav Sodišče prve stopnje meni, da je neupoštevanje rešitve uporabe v rastlinjakih, predložene nepravočasno, napaka v postopku, ki je privedla do kršitve pravice obrambe tožečih strank, nikakor ni razvidno, da bi njeno upoštevanje lahko privedlo do drugačne odločitve. Zato ta nepravilnost ne more privedsti do nezakovitosti in do razglasitve izpodbijane odločbe za nično.

197 Iz tega sledi, da je treba očitke v zvezi s problematiko uporabe v rastlinjakih zavrniti.

Sedmo vprašanje v zvezi z vplivom zamude, ki sta jo povzročili država članica poročevalka in Komisija v postopku ocenjevanja

– Trditve strank

198 Po mnenju tožečih strank, ki jih podpira ECPA, je država članica poročevalka predstavila svoj osnutek poročila o oceni šele februarja 2000 v nasprotju s členom 7(1)(c) Uredbe št. 3600/92, ki določa rok dvanajstih mesecev od prejetja popolne dokumentacije. V tej zadevi je bila dopolnjena različica dokumentacije tožečih strank predložena na koncu leta 1996. Tožečim strankam torej ni mogoče očitati, da so zamudile roke za predložitev podatkov na koncu postopka ocenjevanja, saj je država članica poročevalka vsaj soodgovorna za nastalo zamudo. Sicer pa tožeče stranke zavračajo trditev Komisije in Kraljevine Španije, da naj bi bile deloma odgovorne za zamudo, nastalo med postopkom ocenjevanja.

II - 2152

199 Po mnenju Komisije so tožeče stranke same prispevale k zamudi, ki jo danes grajajo. Komisija priznava, da so postopki, ki so bili izpeljani v skladu z Direktivo 91/414, zlasti prva faza programa pregleda, vzeli več časa, kot je bilo predvideno, ampak to velja za vse snovi in za vse prijavitelje. Vendar bi tožeče stranke ravnale krivično, če bi za zamudo krivile državo članico poročevalko in/ali Komisijo. Poleg tega vse zamude v postopkih niso bile nujno neugodne za tožeče stranke, saj je endosulfan lahko ostal dlje časa na trgu. Poleg tega če bi bil postopek krajši, ni mogoče domnevati, da bi bil izid drugačen.

200 Kraljevina Španija podpira argumente Komisije in prav tako navaja, da so večino zamud v postopkih povzročile tožeče stranke, kar je očiten znak, da niso hotele, da se postopek konča.

– Presoja Sodišča prve stopnje

201 Uvodoma je treba pojasniti, da se ta problematika v bistvu nanaša na vprašanje potencialnega vpliva prvotne zamude, ki je nastala v postopku ocenjevanja med obdobjem priprave osnutka poročila o oceni, na možnost tožečih strank, da spoštujejo procesne roke od maja 2002 do maja 2003.

202 Najprej je treba ugotoviti, da je država članica poročevalka osnutek poročila o oceni predstavila z veliko zamudo glede na rok, določen v členu 7(1)(c) Uredbe št. 3600/92, kot je bila spremenjena, v skladu s katero je treba omenjeno poročilo poslati Komisiji v roku dvanajstih mesecev po prejetju dokumentacije. Vendar je bila v tem primeru popolna dokumentacija predložena aprila 1995 in dopolnjena različica leto pozneje,

toda poročilo o oceni je bilo predloženo Komisiji šele 22. februarja 2000. Ugotoviti je treba, da niti Komisija niti Kraljevina Španija v svojih stališčih ne obrazložita tako velike zamude glede na predpisane roke, ampak omenjata samo nekatere zamude med postopkom pregleda, ki naj bi jih povzročile tožeče stranke, čemur slednje ugovarjajo. V odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje je Kraljevina Španija opozorila na organizacijske težave, s katerimi se je soočila na začetku postopka ocenjevanja zaradi novosti postopka in števila snovi, za katere je bila imenovana kot država članica poročevalka. Kraljevina Španija pojasnjuje, da pred 10. majem 1996 ni bilo pooblaščenega organa, ki bi opravljal ocenjevanje, in da je od 1996 do 1998 pooblaščen organ začel z ocenjevanjem aktivne snovi endosulfan in pri tem stalno obveščal tožeče stranke o ugotovitvah. Kraljevina Španija prav tako navaja, da so od julija 1998 tožeče stranke predložile dodatne dokumente, ki so spreminjali GAP, kar je dodatno povečalo zamudo predstavitve osnutka poročila o oceni.

203 Jasno je, da argumenti Komisije in Kraljevine Španije samo delno pojasnjujejo to veliko zamudo, s katero je bil osnutek poročila o oceni predstavljen. Vendar je treba spomniti, da nepravilnost v postopku privede do razglasitve odločbe v celoti ali delno za nično le, če se ugotovi, da bi bila brez te nepravilnosti omenjena odločba vsebinsko drugačna (sodba Sodišča z dne 23. aprila 1986 v zadevi Bernardi proti Parlamentu, 150/84, Recueil, str. 1375, točka 28; sodbi Sodišča prve stopnje z dne 6. julija 2000 v zadevi Volkswagen proti Komisiji, T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 283, in z dne 5. aprila 2006 v zadevi Degussa proti Komisiji, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točka 416; glej tudi v tem smislu sodbo Sodišča z dne 29. oktobra 1980 v zadevi van Landewyck in drugi proti Komisiji, od 209/78 do 215/78 in 218/78, Recueil, str. 3125, točka 47).

204 Glede na to sodno prakso je treba poudariti, da so argumenti tožečih strank protislovni. Prvič, ne morejo se verodostojno sklicevati na to, da je bila zamuda v predstavitvi osnutka poročila o oceni vzrok, da niso mogle predložiti podatkov v določenem roku, če njihova argumentacija temelji na dejstvu, da so neupoštevani podatki odgovor na zaskrbljenost, izraženo z zamudo v postopku ocenjevanja. Dejansko bi samo v primeru, če bi potreba po predložitvi dodatne študije izhajala iz osnutka poročila, zamuda pri

njegovi predstavitvi lahko preprečila tožečim strankam, da bi spoštovale omenjene roke in bi torej dejansko vplivalo na izpodbijano odločbo. Drugič, tožeče stranke se pritožujejo, da ni bilo medsebojnega sodelovanja z državo članico poročevalko pred letom 2000. Jasno je, da bi lahko medsebojno sodelovanje, ki bi bilo še bolj intenzivno od sodelovanja, ki izhaja iz dokazov o komunikaciji med tožečimi strankami in državo članico poročevalko, predloženimi skupaj s procesnimi akti in izpostavljenimi v odgovoru države članice poročevalke na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje, samo še povečalo zamudo pri predstavitvi osnutka poročila o oceni. Poleg tega je v omenjenih dokazih na osnovi dokumentov navedeno, da so tožeče stranke tesno sodelovale pri pripravi osnutka poročila o oceni, kar bi jim moralo omogočiti, da izboljšajo ocenjevanje. Tretjič, iz procesnih aktov izhaja, da so tožeče stranke včasih same prispevale k zamudi s predložitvijo novih podatkov ali parametrov, ali v drugi fazi pregleda, ko niso vedno spoštovale dogovorjenih rokov za predložitev študij, tako da bi bilo tvegano ugotoviti, kako bi bolj zgodnja predstavitev osnutka poročila o oceni omogočila hitrejšo identifikacijo nekaterih pomislekov ocenjevalcev.

205 Zato je treba očitke v zvezi s problematiko vpliva zamude, ki sta jo povzročili država članica poročevalka in Komisija, zavriniti.

206 Iz zgoraj navedenega izhaja, da individualno pregledovanje sedmih vprašanj ni razkrilo nobene očitne napake pri presoji s strani Komisije pri uporabi člena 5(1) Direktive 91/414 ali kršitve pravice obrambe ali legitimnih pričakovanj tožečih strank. V teh okoliščinah niti ni mogoče sprejeti, da bi bil združen učinek različnih vidikov postopka ocenjevanja, o katerih se je dvomilo v okviru zadevnih vprašanj, zadosten razlog za razglasitev izpodbijane odločbe za nično, kajti ni razvidno, da bi se tožeče stranke znašle v položaju višje sile, ki bi jim onemogočil spoštovati procesne roke. Torej je treba zavriniti, prvič, prvi tožbeni razlog v celoti, in drugič, drugi del drugega tožbenega razloga.

*Prvi del drugega tožbenega razloga: kršitev člena 95(3) ES*

## Trditve strank

- 207 Tožeče stranke ob podpori ECPA trdijo, da je Komisija, s tem da ni pregledala vseh predloženih podatkov, vključno s tistimi, ki so bili predloženi pred majem 2002 in majem 2003, in s tem, da je ocenjevanje endosulfana oprla na omejene in nepopolne podatke, kršila člen 95(3) ES. Medtem ko Direktiva 91/414 formalno temelji na členu 43 Pogodbe ES (po spremembi postal člen 37 ES), ki uvaja skupno kmetijsko politiko, iz njenih uvodnih izjav izhaja, da zasleduje cilje, povezane z notranjim trgom, zato je člen 95 ES mogoče uporabiti. Tako člen 4 Direktive 91/414 zagotavlja prost pretok fitofarmaceutskih sredstev ter državam članicam prepoveduje oviranje zaradi razlogov, povezanih z vprašanji, usklajenimi z omenjeno direktivo, uvoza, prodaje ali registracije fitofarmaceutskih sredstev, ki upoštevajo usklajene določbe. Poleg tega vprašanje glede pravne podlage Direktive 91/414 ni pomembno.
- 208 Na podlagi člena 95(3) ES bi Komisija morala pri določanju ukrepov na področju zdravja ali varstva okolja upoštevati najnovejše podatke, vključno z novimi dognanji na podlagi znanstvenih dejstev. Poleg tega člen 152(1), prvi pododstavek, ES določa, da se pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Skupnosti zagotavlja visoka raven varovanja zdravja ljudi. Kombiniran učinek teh določb je, da morajo vse odločbe, sprejete na podlagi Direktive 91/414, omogočiti, da se doseže visoka raven varstva, ki se oceni glede na najnovejše podatke.

- 209 Komisija ob podpori Kraljevine Španije navaja, da člena 95(3) ES ni mogoče uporabiti, ker je pravna podlaga samo aktom, ki jih sprejme Svet v okviru postopka soodločanja, kot je določeno v členu 251 ES, katerega predmet je vzpostavitev in delovanje notranjega trga. Direktiva 91/414, ki je pravni temelj izpodbijane odločbe in postopkov ocenjevanja, na katerih temelji, je bila sprejeta na podlagi člena 43 Pogodbe ES, ki ne zajema soodločanja.
- 210 Poleg tega kmetijska zakonodaja, kot je Direktiva 91/414, lahko usklajuje nacionalne predpise, ne da bi bilo treba za ta namen uporabiti člen 100 Pogodbe ES (postal člen 94 ES), ker člen 38(2) Pogodbe ES (ki je po spremembi postal člen 32(2) ES) zagotavlja, da imajo posebne določbe s kmetijskega področja prednost pred splošnimi določbami v zvezi z vzpostavitvijo skupnega trga. Dejstvo, da kmetijski ukrep upošteva tudi vprašanja o okolju ali zdravju, ne pomeni, da je del pravil Pogodbe na področju okolja. Zaradi podobnih razlogov tudi člen 152 ES ni pomemben.
- 211 Poleg tega Komisija opozarja, da ima široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku na področju kmetijstva in da sta Sodišče prve stopnje in Sodišče izrecno razglasili, da se to pravilo uporablja za postopke, ki jih določa Direktiva 91/414.
- 212 Končno, Komisija navaja, da ne razume, zakaj bi bila obveznost upoštevanja razpoložljivih najnovejših znanstvenih podatkov drugačna za pravila, ki so podlaga za zakonodajo o notranjem trgu.



## Presoja Sodišča prve stopnje

- 213 Člen 95(3) ES, za katerega Komisija meni, da ga ni mogoče uporabiti v tem primeru, določa, da ima Komisija v svojih predlogih Svetu za približevanje določb zakonov in drugih predpisov v državah članicah, katerih predmet je vzpostavitev in delovanje notranjega trga, in ki zadevajo zdravje, varnost, varstvo okolja in varstvo potrošnikov, za izhodišče visoko raven varstva, pri čemer zlasti upošteva nova dognanja na podlagi znanstvenih dejstev.
- 214 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da tožeče stranke v svojih pisnih vlogah potrjujejo, da ne izpodbijajo zakonitosti Direktive 91/414 glede na člen 95(3) ES, temveč zakonitosti aktov, ki jih je Komisija sprejela na podlagi zadevne direktive. Priznavajo, da Direktiva 91/414 ni v nasprotju s pogoji, določenimi v členu 95(3) ES, ampak menijo, da okrepi te pogoje, saj člen 5 Direktive 91/414 povzema besedilo člena 95(3) ES, s tem da zahteva, da se odločbe sprejmejo „ob upoštevanju trenutnega znanstvenega in tehničnega znanja“. Treba je torej ugotoviti, da se argumenti, ki jih tožeče stranke navajajo v okviru tega prvega dela, prekrivajo s tistimi, ki so jih navedle v okviru prvega tožbenega razloga in drugega dela drugega tožbenega razloga, za katera je bilo odločeno, da sta neutemeljena. Očitke domnevne kršitve člena 95(3) ES je treba torej prav tako zavrniti, ne da bi Sodišče prve stopnje odločilo o uporabljivosti zadevne določbe.
- 215 Glede člena 152(1) ES, na katerega se tožeče stranke sklicujejo podredno in v skladu s katerim je pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Skupnosti zagotovljena visoka raven varovanja zdravja ljudi, je treba ugotoviti, da tožeče stranke niso navedle nobene avtonomne razlage, ampak so se zgolj ponovno sklicevale na obveznost Komisije, da upošteva najnovejše podatke. Ta očitek je torej ravno tako treba zavrniti.

216 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba prvi del drugega tožbenega razloga zavriniti.

*Tretji tožbeni razlog: kršitev nekaterih splošnih načel prava Skupnosti*

217 V okviru tretjega tožbenega razloga tožeče stranke navajajo zlasti kršitev načela sorazmernosti (prvi del), načelo varstva legitimnih pričakovanj in načelo pravne varnosti (drugi del), načelo prepovedi delovanja *ultra vires* (nepristojnost) (tretji del), obveznosti skrbnega in nepristranskega ocenjevanja (četrti del), prepovedi zlorabe pooblastil (peti del), pravice obrambe in pravice biti slišan (šesti del), načela odličnosti in neodvisnosti znanstvenih mnenj (sedmi del), načela enakega obravnavanja (osmi del), načela primarnosti specialnih določb nad splošnimi določbami (deveti del) in načela „estoppel“ (deseti del). Sodišče prve stopnje meni, da je koristno preučiti najprej ločeno prvi del, in sicer kršitev načela sorazmernosti, in osmi del, to je kršitev načela enakega obravnavanja, preden se preučijo vse ostale dele tretjega tožbenega razloga.

Prvi del: kršitev načela sorazmernosti

– Trditve strank

218 Po mnenju tožečih strank iz sodne prakse izhaja, da bi se ugotovilo, ali odločba neke institucije Skupnosti spoštuje načelo sorazmernosti, je treba preveriti, ali so uporabljena

sredstva primerna za doseganje zastavljenega cilja in ali presegajo to, kar je potrebno za njegovo dosego. V tej zadevi je odločitev Komisije, da ne bo pregledala vseh podatkov, ki so jih predložile tožeče stranke, v nasprotju s ciljem iz Direktive 91/414, ki je oceniti varnost fitofarmaceutskih sredstev in njihovih aktivnih sestavin glede na merila, ki so določena v omenjeni direktivi in „ob upoštevanju trenutnega znanstvenega in tehničnega znanja“, ter ni najmanj omejevalna za doseganje tega cilja, glede na to, da ima odločba o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za posledico, da se vzame endosulfan iz prometa v Evropski uniji, z nepopravljivimi poslovnimi posledicami za tožeče stranke. Takšen izid je popolnoma nesorazmeren, zlasti če izhaja samo iz želje upoštevati roke, ki so bili umetno določeni, kot v tem primeru.

219 Tožeče stranke se sklicujejo na sklep predsednika Sodišča z dne 21. oktobra 2003 v zadevi *Industrias Químicas del Vallés* proti Komisiji (C-365/03 P(R), Recueil, str. I-12389) in sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 5. avgusta 2003 v zadevi *Industrias Químicas del Vallés* proti Komisiji (T-158/03 R, Recueil, str. II-3041), iz katerih izhaja, da se Komisija ne more sklicevati na roke kot edini razlog za zavrnitev pregleda novih podatkov, ki so jih predložile. Manjša zamuda, ki bi jo povzročil pregled teh podatkov, bi bila bistveno manjša od dodatnega roka, ki je bil odobren IQV za predložitev novih podatkov glede metalaksila, in gotovo zanemarljiv v primerjavi s celotnim obdobjem ocenjevanja endosulfana, ki je bilo podaljšano zaradi zapoznelega ocenjevanja države članice poročevalke, ki je bilo v vsakem primeru odprto do 31. decembra 2005 in bi se še lahko podaljšalo do 31. decembra 2006.

220 Tožeče stranke v repliki dodajajo, da bi bil endosulfan lahko vključen v Prilogo I k Direktivi 91/414 vsaj za uporabo v rastlinjakih in da bi bila ta rešitev sorazmerna glede na cilje omenjene direktive ter bi tudi zagotovila, da se endosulfan obravnava na enak način kot druge aktivne snovi. Dejansko je Komisija pristala na vključitev beta-ciflutrina v Prilogo I k Direktivi 91/414, ker „uporabe v rastlinjakih, ki niso okrasne, ali v zvezi z obdelavo semena niso bile dovolj dokumentirane in se niso izkazale za sprejemljive glede na merila, določena v Prilogi VI“ in da bi „[moral]i biti podatki in informacije, ki bi dokazovali njihovo sprejemljivost za potrošnike in okolje, za podporo registracije teh

uporab posredovani državam članicam“. Podobna argumentacija je bila uporabljena v zvezi z aktivno snovjo ciflutrin in bi lahko bila enaka za endosulfan.

- 221 ECPA podpira argumente tožečih strank in dodaja, da je odločitev Komisije, da upošteva vse razpoložljive podatke, posebej nesorazmerna v tem primeru, ker niti endosulfan niti druga sredstva, ki ga vsebujejo, ne pomenijo neposredne ali identificirane nevarnosti ali tveganja. Na koncu ECPA trdi, da obstajajo manj omejevalna sredstva za doseganje zasledovanega cilja, kot pa je zavrnitev vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414. V tem pogledu bi bile možnosti, ki so na voljo za odpravo dvomov, ki še naprej obstajajo, zmanjšanje obdobja vključitve v Prilogo I k omenjeni direktivi, izboljšanje dejavnikov varstva, dodatne zahteve v zvezi s podatki in zavezujoča obveznost prijavitelja, da opravi dodatne teste.
- 222 Komisija ob podpori Kraljevine Španije izpodbija argumente tožečih strank. Poleg tega izpodbija dopustnost očitka glede nesorazmernosti ne vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 samo za uporabo v rastlinjaki, ker se po njenem mnenju tožba nanaša na načelo sorazmernosti samo glede vprašanja rokov.

– Presoja Sodišča prve stopnje

- 223 Treba je spomniti, da splošno načelo sorazmernosti zahteva, da ravnanja institucij Skupnosti ne presežejo tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev legitimnih ciljev, ki jih zasleduje zadevna ureditev, pri tem pa velja, da se je treba takrat, ko je

mogoče izbrati med več ponujenimi primernimi ukrepi, zateči k tistemu, ki je najmanj omejujoč, in da povzročene neprijetnosti ne smejo biti nesorazmerne glede na zastavljene cilje (glej sodbo Sodišča z dne 9. marca 2006 v zadevi Zuid-Hollandse Milieufederatie in Natuur en Milieu, C-174/05, ZOdl., str. I-2443, točka 28 in omenjena sodna praksa).

224 Iz tega sledi, da v okviru sodnega nadzora izvajanja tega načela glede na široko pooblastilo za odločanje po prostem preudarku, ki ga ima Komisija v okviru sprejetja odločb o vključitvi aktivnih snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414, lahko samo očitna neprimernost nekega ukrepa v primerjavi s ciljem, ki ga želi doseči, vpliva na zakonitost tega ukrepa (glej v tem smislu zgoraj v točki 223 navedeno sodbo Zuid-Hollandse Milieufederatie in Natuur en Milieu, točka 29).

225 Poleg tega, kot je bilo omenjeno v točki 81 zgoraj, iz uvodnih izjav Direktive 91/414 izhaja, da ima slednja za cilj, na eni strani, odpravo ovir za trgovanje s fitofarmaceutskimi sredstvi znotraj Skupnosti ter izboljšanje proizvodnje rastlin, in na drugi strani, varstvo okolja ter varstvo zdravja ljudi in živali.

226 Glede vprašanja, ali je mogoče načelo sorazmernosti uporabiti za odločitev Komisije, da ne bo upoštevala podatkov, ki so bili predloženi izven procesnih rokov, je treba spomniti, da iz preučitve zakonodajnega okvira in sodbe IQV, ki jo je Sodišče prve stopnje izvedlo v okviru preučitve prvega tožbenega razloga in drugega dela drugega tožbenega razloga, izhaja, da je treba v okviru postopka, ki privede do sprejetja odločbe v zvezi z vključitvijo (aktivne) snovi, ki je zajeta s postopkom, določenim v členu 8(2) omenjene direktive, v Prilogo I k Direktivi 91/414, odobriti odlog, če so se stranke, ki so prijavile aktivno snov, znašle v položaju višje sile, ki jim je onemogočila, da bi upoštevale procesne roke za predložitev dodatnih podatkov, zato da dokažejo varno uporabo zadevne aktivne snovi.

- 227 Iz zgornje preučitve različnih problematik izhaja, da tožeče stranke niso dokazale, da so se znašle v položaju višje sile, ki bi jim v procesnih rokih onemogočila predložiti podatke, ki jih Komisija ni hotela upoštevati. Torej ni mogoče sklepati, da je Komisija z odločitvijo, da ne bo upoštevala zadevnih podatkov in študij, kršila načelo sorazmernosti.
- 228 Poleg tega v takšnih okoliščinah prav tako ni nesorazmerna odločba o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414, ker temelji na neobstoju zadostnih podatkov, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da ne obstajajo tveganja, kot so tista, določena v členu 5(1) Direktive 91/414, glede na to, da na eni strani cilji varstva okolja ter varstva zdravja ljudi in živali, ki jih zasleduje Direktiva 91/414, nasprotujejo odlašanje odločitve o vključitvi oziroma ne vključitvi zadevne aktivne snovi v Prilogo I k Direktivi 91/414, ki je prepuščena proizvajalcem zadevne aktivne snovi, in na drugi strani, imajo omenjeni proizvajalci v vsakem primeru možnost ponovnega pregleda na podlagi postopka, določenega v členu 6(2) Direktive 91/414.
- 229 Končno, glede očitka tožečih strank, da naj bi Komisija v izpodbijani odločbi morala predvideti vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za uporabo v rastlinjakih, je treba pojasniti, da se očitki, omenjeni v tožbi v okviru tega dela, nanašajo na odločitev Komisije, da ne bo odobrila podaljšanja zakonskih rokov za predložitev podatkov. Ti očitki se torej ne nanašajo na domnevno nesorazmernost izpodbijane odločbe, glede na to, da je naložila, da se endosulfan vzame iz prometa, medtem ko bi lahko sprejela manj omejevalno rešitev. V teh okoliščinah je treba očitek tožečih strank, da bi Komisija lahko predvidela vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za uporabo v rastlinjakih, kar je bilo prvič omenjeno v repliki, razglasiti za nedopustnega na podlagi sodne prakse, omenjene v točki 134 zgoraj. Poleg tega dejstvo, da je ECPA omenila zadevni očitek v svoji intervencijski vlogi, ne izpodbija ugotovitve, da gre v resnici za nov tožbeni razlog, ki bi ga tožeče stranke lahko navedle v vlogi (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 3. aprila 2003 v zadevi BaByliss proti Komisiji, T-114/02, Recueil, str. II-1279, točka 417). V vsakem primeru iz zgornje preučitve prvega tožbenega razloga in drugega dela drugega tožbenega razloga izhaja,

da Komisija ni storila očitne napake pri presoji, s tem da je odločila, da ne bo upoštevala rešitve uporabe v rastlinjakih, ki so jo tožeče stranke predložile po izteku procesnih rokov. V takšnih okoliščinah Komisiji ni mogoče očitati, da ni dovolila vključitve endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za uporabo v rastlinjakih.

<sup>230</sup> Iz vsega navedenega izhaja, da je prvi del tretjega tožbenega razloga neutemeljen.

Osmi del: kršitev načela enakega obravnavanja

– Trditve strank

<sup>231</sup> Tožeče stranke ob podpori ECPA trdijo, da je bilo ocenjevanje endosulfana manj ugodno od ocenjevanja drugih molekul, za katere veljajo enake zahteve pregleda, na primer metalaksil in klorpirifos, za katera so bili odobreni dodatni roki za predložitev in ocenjevanje novih pomembnih podatkov.

<sup>232</sup> Poleg tega je Komisija odločila, da bo odložila rok za vključitev v Prilogo I k Direktivi 91/414 za osem aktivnih snovi do 31. decembra 2006. Zaradi odložitve tega roka na konec 2006 se osem snovi, vključenih v prvo fazo pregleda, vključno s fenarimolom in vinklozolinom, daje v promet daljše obdobje, prijavitelji pa imajo možnost predložiti nove podatke. Tako je bil za vinklozolin rok podaljšan s 1998 na 2006, za fenarimol pa

s 1997 na 2006, medtem ko je bil rok za endsulfan podaljšan s 2001 le na 2005. Tožeče stranke so predložile preglednico, v kateri so ponazorile vpliv zamude prvotnega ocenjevanja s strani države članice poročevalke na število sestankov za ocenjevanje podatkov in povratne informacije med prijavitelji in organi za ocenjevanje. Za fenarimol in vinklozolin so tako bili sestanki pogostejši in na voljo je bilo več dodatnih let za razvoj novih podatkov kot odgovor na ocenjevanje in ob upoštevanju tehničnega razvoja na podlagi Direktive 91/414. Iz tega sledi, da je Komisija vsaj v nekaterih primerih obravnavala podobne primere različno in s tem kršila načelo enakega obravnavanja in člen 40(3) ES.

233 Poleg tega se neenako obravnavanje ne nanaša samo na daljše obdobje ocenjevanja, odobreno za druge aktivne snovi, ki so na istem seznamu kot endsulfan, ampak tudi na razliko glede meril, uporabljenih za celotno ocenjevanje, in v končnem rezultatu ocene endsulfana.

234 Komisija ob podpori Kraljevine Španije izpodbija argumente tožečih strank.

– Presoja Sodišča prve stopnje

235 Takoj je treba pojasniti, da se člen 40 ES nanaša na obseg pristojnosti Sveta glede prostega pretoka delavcev in torej nikakor ni povezan z očitki, navedenimi v okviru tega



dela. Poleg tega tožeče stranke niso pojasnile njegove pomembnosti. Tako lahko sklepamo, da so očitki, ki se nanašajo na kršitev omenjene določbe, nedopustni na podlagi sodne prakse, omenjene v točki 120 zgoraj.

236 Nato je treba spomniti, da je načelo enakega obravnavanja kršeno šele, ko se podobne položaje obravnava različno ali različne položaje enako, razen če je takšna obravnava objektivno utemeljena (glej sodbo Sodišča z dne 29. novembra 2005 v zadevi SNCZ proti Komisiji, T-52/02, ZOdl., str. II-5005, točka 109 in omenjena sodna praksa).

237 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da so – kot to navaja Komisija – argumenti tožečih strank v zvezi z rešitvijo, pridržano za druge aktivne snovi, omejeni na naštevanje primerov drugih snovi, za katere je bila rešitev drugačna, ne da bi utemeljile, zakaj bi moral biti endosulfan obravnavan enako. Torej je treba razglasiti, da so ti očitki nedopustni na podlagi sodne prakse, omenjene v točki 120 zgoraj. Poleg tega in v vsakem primeru je bistveno vprašanje v okviru tega dela ponovno povezano z neupoštevanjem podatkov, predstavljenih nepravčasno, kajti Komisija bi lahko sprejela drugo rešitev in ne tisto o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 za vse vrste uporabe le, če bi se odločila, da preuči argumente v zvezi s prilagojeno GAP, formulacijo CS ali uporabo v rastlinjakih.

238 Nato je treba glede njihovih argumentov, ki temeljijo na primerjavi poteka postopkov ocenjevanja endosulfana in drugih snovi, ugotoviti, da tožeče stranke navajajo konkretne dejavnike za primerjavo samo za fenarimol in vinklozolin. V tožbi so predložile primerjalno tabelo, ki jo je pripravila Komisija in iz katere po njihovem mnenju izhaja, da so bili sestanki za te druge aktivne snovi pogostejši in postopek ocenjevanja daljši, kar je omogočilo dodatno predložitev novih podatkov. Trdijo, da je bilo za endosulfan manj ocenjevalnih sestankov in manj možnosti za poznejše razprave zaradi prvotne zamude v postopku ocenjevanja. Poleg tega za fenarimol in vinklozolin

Komisija ni določila končnega roka za predložitev novih podatkov. Sicer pa za tisti dve snovi odločba o njuni vključitvi v Prilogo I k Direktivi 91/414 še ni bila sprejeta v času vložitve tožbe, torej aprila 2006.

239 V odgovoru na pisno vprašanje Sodišča prve stopnje je Komisija navedla, da je bilo več razprav v primeru snovi, za katere so bile odločitve glede ocenjevanja in upravljanja s tveganji težke. Poleg tega glede dejstva, da so bili roki za predstavitev podatkov drugačni za omenjene snovi, Komisija ugovarja, da so lahko podjetja, ki so prijavila te snovi, predložila nove podatke do decembra 2003 ali aprila 2004. Poleg tega so bila omenjena podjetja tudi soočena z zakonskimi roki in niso mogla več predložiti novih podatkov. Prav tako ni primerno domnevati, da bi poznejša predstavitev osnutka poročila o oceni negativno vplivala na zadevno snov, saj je bil na primer osnutek poročila o oceni snovi MCPB predstavljen šele decembra 2001, v Prilogo I k Direktivi 91/414 pa je bila vključena na podlagi Direktive Komisije 2005/57/ES z dne 21. septembra 2005 o spremembi Direktive Sveta 91/414/EGS glede vključitve MCPA in MCPB med aktivne snovi (UL L 246, str. 14).

240 Glede fenarimola Komisija pojasni, da gre za sporno snov, za katero je bilo težko sprejeti odločitev. Odbor ni dal nobenega mnenja o osnutku direktive, ki bi potrdil snov, in Komisija je predlagala dve ločeni sklepni listini v juniju in septembru 2006. Fenarimol je bil končno vključen v Prilogo I k Direktivi 91/414 leta 2006 ob upoštevanju strogih pogojev, zlasti ocenjevanja po 18 mesecih, medtem ko je bilo za endosulfan odobreno obdobje skoraj dveh let za postopni preključ in odvzem iz prometa.

- 241 Glede vinklozolina odbor tudi ni dal nobenega mnenja, zato je Komisija junija 2006 predlagala direktivo za namen njegove vključitve v Prilogo I k Direktivi 91/414. Komisija navaja, da je Svet zavrnil ta predlog in da ni pripravila novega predloga. Pojasnjuje, da posledično ta snov od 1. januarja 2007 ni bila več vključena v prehodne določbe člena 8(2) Direktive 91/414 in da jo je bilo zato treba preklicati in vzeti iz prometa.
- 242 Sodišče prve stopnje meni, da iz teh pojasnil izhaja, da tožeče stranke sicer na obravnavi niso skušale izpodbijati, da ni bilo dokazano, da sta bila fenarimol in vinklozolin obravnavana ugodneje od endosulfana. Torej je treba sklepati, da glede na posebnosti posameznega postopka pregleda, ki izredno oteži primerjave, in glede na diskrecijsko pravico Komisije v zvezi z načinom, kako vodi tako tehnične in zapletene preiskave, kot je bilo zgoraj večkrat omenjeno, tožeče stranke niso dokazale, da razlike v poteku postopkov ocenjevanja, ki so bili primerjani, niso bile objektivno utemeljene.
- 243 Iz vsega navedenega izhaja, da je osmi del tretjega tožbenega razloga neutemeljen.

#### Drugi deli tretjega tožbenega razloga

- 244 Kot je bilo poudarjeno zgoraj, se tožeče stranke v okviru drugega, tretjega, četrtega, petega, šestega, sedmega, devetega in desetega dela sklicujejo na kršitev načel varstva legitimnih pričakovanj in pravne varnosti, prepovedi delovati *ultra vires*, obveznosti

skrbno in nepristransko presojati, prepovedi zlorabe pooblastil, pravice obrambe in pravice biti slišan, načela odličnosti in neodvisnosti znanstvenih mnenj, primarnosti specialnih določb nad splošnimi določbami in načela „estoppel“.

– Trditve strank

<sup>245</sup> Najprej tožeče stranke ob podpori ECPA glede domnevne kršitve načel varstva zaupanja v pravo in pravne varnosti trdijo, da odločitev Komisije, da bo ocenjevala endosulfan na podlagi meril, ki niso določena v Direktivi 91/414, kot na primer merili PBT in POP, ali na podlagi pravil, ki so bila spremenjena med ocenjevanjem, kot smernice o metabolitih, krši njihova legitimna pričakovanja in načelo pravne varnosti v zvezi s presojo njihove aktivne snovi zgolj v okviru omenjene direktive. Sodišče prve stopnje je stalno poudarjalo načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj, na podlagi katerih mora biti zakonodaja Skupnosti jasna in predvidljiva za osebe, na katere se nanaša (sodba Sodišča z dne 12. novembra 1981 v zadevi Meridionale Industria Salumi in drugi, 212/80 do 217/80, Recueil, str. 2735, točka 10). Ker je Komisija večkrat spremenila merila ocenjevanja, bi morala tožečim strankam vsaj dati dovolj časa in možnosti za prilagoditev prijave novim merilom. Poleg tega je naloga zakonodajalca Skupnosti, da vključi vsako novo merilo v direktivo na predlog Komisije in v skladu z ustreznimi zakonodajnimi postopki, in ne naloga Komisije, da sprejme nove predpise na lastno pobudo. Uporaba meril ocenjevanja, ki niso izrecno določena v Direktivi 91/414, razveljavijo odločbe, ki temeljijo na teh novih merilih, kot v primeru endosulfana.

246 Nadalje, glede prepovedi delovanja *ultra vires* tožeče stranke ob podpori ECPA trdijo, da Komisija ni pristojna za ocenjevanje endosulfana na podlagi meril PBT in POP ali glede na pravila v zvezi z metaboliti, ki niso izrecno omenjeni v Direktivi 91/414. V skladu s sodno prakso je treba nek ukrep, ki je sprejet v skladu z določbami določene osnovne direktive, razglasiti za ničen, če je „spremenil obseg obveznosti, ki jih nalaga [...] osnovna direktiva, ne da bi upošteval zakonodajni postopek, ki ga določa Pogodba“ (sodba Sodišča z dne 18. junija 1996 v zadevi Parlament proti Svetu, C-303/94, Recueil, str. I-2943). Vsekakor je bilo ocenjevanje značilnosti POP in PBT, ki ga je Komisija izvedla, površinsko in brez strokovnega ali pravnega znanja.

247 Glede domnevne kršitve obveznosti skrbnega in nepristranskega ocenjevanja tožeče stranke ob podpori ECPA poleg tega trdijo, da Komisija ni mogla oceniti neškodljivosti endosulfana na podlagi rezultatov iz podatkov, ki se nanašajo na drugo snov – endosulfan sulfat in/ali na druge neznane metabolite – in ki izhajajo iz presoje, izvedene samo na ravni delovne skupine glede na merilo PBT, ki temelji na nevarnosti, in brez sklepa v skladu z Direktivo 2000/60. Komisija mora oceniti endosulfan glede na njegove lastne značilnosti na podlagi celovite presoje tveganj, ne pa glede na domnevne nevarne lastnosti posebnih kemičnih snovi, kot so metaboliti, ob uporabi vrste nepopolnih podatkov. Poleg tega po mnenju tožečih strank iz zapisnika tripartitnega sestanka z dne 17. maja 2004 izhaja, da sta država članica poročevalka in Komisija samovoljno izbrali nekatere rezultate iz podatkov o endosulfanu, ki podpirajo poseben sklep, in sta namenoma prezrli druge podatke in prilagoditve, ki so jih tožeče stranke naredile zato, da bi odgovorile na preostalo zaskrbljenost ocenjevalcev glede varne uporabe formulacije CS. S tem Komisija ni presojala endosulfana skrbno in nepristransko.

248 Poleg tega tožeče stranke ob podpori ECPA glede domnevnega obstoja zlorabe pooblastil trdijo, da je Komisija zlorabila svoja pooblastila, ker ni vključila endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 na podlagi meril, ki niso določena v omenjeni direktivi in na podlagi vrste podatkov, ki so bili samovoljno izbrani in ne zajemajo najnovejših podatkov, ki so jih predložile. Sklepi Komisije glede endosulfana temeljijo na

nepopolnih in omejenih rezultatih ali na rezultatih, pridobljenih z uporabo metodologije, ki temelji na tveganju, na podlagi načel Direktive 2000/60, ne pa na podlagi postopka ocenjevanja, ki ga določa Direktiva 91/414, kar daje vtis samovoljne odločitve, katere edini namen je podpreti ugotovitve PBT in/ali POP, zato da se podpre odločitev o ne vključitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414. Poleg tega sta Komisija in poročevalka zahtevala predložitev nekaterih študij, ki niso del Direktive 91/414 in ki niso bile povezane s pogoji dejanske uporabe. V vsakem primeru je treba endosulfan in njegove metabolite oceniti ločeno. Domnevne lastnosti PBT ali druge skrbi glede metabolitov endosulfana zato po mnenju tožečih strank ne morejo negativno vplivati na oceno samega endosulfana na podlagi Direktive 91/414, ampak zahtevajo ločeno ocenjevanje, ki ga država članica poročevalka ni želela izvesti. Z uporabo rezultatov metabolitov endosulfana (ali neobstojem rezultatov) za ne vključitev endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 je Komisija tako zlorabila pooblastila, ki ji jih je zaupala omenjena direktiva.

249 Poleg tega glede domnevne kršitve pravice obrambe in pravice biti slišan tožeče stranke ob podpori ECPA navajajo, da jim je Komisija, ker ni upoštevala njihovih novih podatkov in argumentov, predloženih v njihovo podporo, ker je večkrat spremenila merila ocenjevanja, ne da bi jim dala dovolj časa za prilagoditev, in ker je upoštevala merila, ki niso v Direktivi 91/414, odvzela možnost učinkovite obrambe. Država članica poročevalka ni ocenila endosulfana v skladu z merili iz Direktive 91/414, ni komunicirala s prijavitelji, zahtevala je predložitev študij, ki niso bile pomembne ali so presegle okvir Direktive 91/414, in ni želela pregledati nekaterih predloženih podatkov, ki pa so bili odločilni za pravilno ocenjevanje endosulfana. Zaradi takšnih očitnih napak in kršitev bi Komisija morala posredovati v okviru svoje dolžnosti dobrega upravljanja, da bi zagotovila, prvič, da je bila ocena narejena znanstveno in pravno razumno, in drugič, da imajo tožeče stranke na voljo dovolj časa in možnosti, da učinkovito branijo svoja stališča ter se prilagodijo pravilom, ki so bila večkrat spremenjena.

250 Glede domnevne kršitve načela odličnosti in neodvisnosti znanstvenih mnenj se tožeče stranke ob podpori ECPA sklicujejo na sporočilo Komisije z dne 30. aprila 1997 o varovanju zdravja potrošnikov in hrane, v katerem je navedeno, da je najpomembnejša visoka kakovost znanstvenih podatkov za pripravo osnutkov in spremembo predpisov Skupnosti v zvezi z varstvom potrošnikov na splošno in varstva zdravja potrošnikov posebej. Poleg tega morajo v skladu s Sklepom Komisije 97/579/ES z dne 23. julija 1997 o ustanovitvi znanstvenih odborov na področju varstva zdravja potrošnikov in varnosti hrane (UL L 237, str. 18) znanstvena mnenja v zvezi z vprašanji, povezanimi z zdravjem potrošnika, v interesu potrošnika in industrije temeljiti na načelih odličnosti in neodvisnosti. Poleg tega je Sodišče prve stopnje že razsodilo, da „znanstvena presoja tveganj, izvedena tako temeljito, kot je to mogoče, na podlagi znanstvenih mnenj, ki temeljijo na načelih odličnosti, preglednosti in neodvisnosti, pomeni pomembno procesno jamstvo, ki zagotavlja znanstveno objektivnost ukrepov in s katerim se je mogoče izogniti sprejetju samovoljnih ukrepov“ (sodba Sodišča z dne 11. septembra 2002 v zadevi Pfizer Animal Health proti Svetu, T-13/99, Recueil, str. II-3305, točka 172). V primeru endosulfana je država članica poročevalka priporočila nevklučitev v Prilogo I k Direktivi 91/414 predvsem zaradi zaskrbljenosti v zvezi z metaboliti in domnevnih lastnosti PBT in POP, ki jih Direktiva 91/414 ne predvideva in ki niso bile uporabljene pri ocenjevanju drugih molekul. Poleg tega je stalno spreminjanje smernic vplivalo na to, da je ocenjevanje dokumentacije tožečih strank postalo popolnoma nepredvidljivo. Ocenjevanje je bilo torej popolnoma subjektivno in ni zagotavljalo objektivnih mnenj na zahtevani visoko znanstveni ravni.

251 Poleg tega glede domnevne kršitve načela primarnosti specialnih določb nad splošnimi tožeče stranke ob podpori ECPA trdijo, da Komisija ni mogla priti do odločitve o nevklučitvi endosulfana v Prilogo I k Direktivi 91/414 z uporabo meril, kot sta PBT in POP, ki temeljita na nevarnosti in sta zato predvideni v okviru ocenjevanja na podlagi Direktive 2000/60, ne pa Direktive 91/414. Direktiva 91/414 je bolj posebna in je zato zakonodaja, ki prevlada. Zato ima v primeru konflikta med Direktivo 2000/60 in Direktivo 91/414 slednja prednost (*lex specialis*).

252 Končno, po mnenju tožečih strank ob podpori ECPA se na podlagi načela „estoppel“ ni mogoče sklicevati na dejstvo ali nepravilnost, ki bi lahko bila posledica lastnega ravnanja. V tem primeru tožeče stranke menijo, da uporaba tega načela nasprotuje temu, da bi Komisija odločila, da ne bo pregledala novih podatkov, ki so ji jih predložile, ker je treba nekatere umetno določene roke upoštevati, če je takšna odločitev jasno in edinole sprejeta zaradi splošne zamude v ocenjevanju fitofarmaceutskih sredstev na splošno in endosulfana posebej, ki izvira iz tega, da Komisija ni takoj izrazila svoje zaskrbljenosti glede endosulfana, da jim ni dala ustreznega roka za odgovor na njeno zaskrbljenost in da ni pregledala njihovih vlog v rokih. Prav tako kadar določenega roka ni mogoče upoštevati zaradi določanja novih meril, ki niso bila predvidena med postopkom ocenjevanja, rok za sprejetje odločitve ne more biti več veljaven zaradi načela „estoppel“. Komisija je določila nova merila in smernice med postopkom ocenjevanja in je tako sama ustvarila oviro za upoštevanje zadevnih rokov.

253 Komisija ob podpori Kraljevine Španije izpodbija argumente tožečih strank.

– Presoja Sodišča prve stopnje

254 Najprej je treba glede domnevnega obstoja zlorabe pooblastil opozoriti, da ima v skladu z ustaljeno sodno prakso pojem zloraba pooblastil natančno določen obseg v pravu Skupnosti in se nanaša na položaj, v katerem upravni organ svoja pooblastila uporablja za drug namen kot za tistega, za katerega so mu bila podeljena. Pri odločitvi gre za zlorabo pooblastil le, če je na podlagi objektivnih, upoštevanih in skladnih dokazov jasno, da je bila sprejeta za doseganje drugih namenov kot tistih, ki so bili določeni (sodba



Sodišča z dne 25. junija 1997 v zadevi Italija proti Komisiji, C-285/94, Recueil, str. I-3519, točka 52; sodbi Sodišča z dne 28. septembra 1999 v zadevi Fruchthandels-gesellschaft Chemnitz proti Komisiji, T-254/97, Recueil, str. II-2743, točka 76, in v zadevi Cordis proti Komisiji, T-612/97, Recueil, str. II-2771, točka 41).

- 255 Treba je ugotoviti, da tožeče stranke za ugotovitev obstoja zlorabe pooblastil niso predložile objektivnih, upoštevanih in skladnih dokazov, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da sta bili odločitev zahtevati to ali ono študijo med postopkom ocenjevanja ali pa sama izpodbijana odločba sprejeti za druge namene, kot pa za tiste določene, zlasti doseganje ciljev Direktive 91/414, in sicer za odpravo ovir za trgovanje s fitofarmaceutskimi sredstvi znotraj Skupnosti in izboljšanje pridelave rastlin, na eni strani, ter varstvo zdravja ljudi in živali ter varovanje okolja, na drugi strani.
- 256 Nato glede načel odličnosti in neodvisnosti znanstvenih mnenj iz točk od 170 do 172 sodbe Pfizer Animal Health proti Svetu, točka 250 zgoraj, na katero se sklicujejo tožeče stranke, izhaja naslednje:

„Načelo previdnosti omogoča institucijam Skupnosti, da sprejmejo v interesu zdravja ljudi, vendar na podlagi še pomanjkljivega znanstvenega znanja, varstvene ukrepe, ki bi lahko hudo kršili varovane pravne položaje, in na ta način institucijam priznava pomembno diskrecijsko pravico. V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča in Sodišča prve stopnje v takšnih okoliščinah spoštovanje jamstev, ki jih zagotavlja pravni red Skupnosti v upravnih postopkih, pridobi toliko večji pomen. Med ta jamstva sodi zlasti dolžnost pristojne institucije skrbno in nepristransko preučiti vse pomembne elemente konkretnega primera [...] Iz tega sledi, da znanstvena ocena tveganj, izvedena čim bolj temeljito na podlagi znanstvenih mnenj, ki temeljijo na načelih odličnosti, preglednosti in neodvisnosti, zagotavlja pomembno procesno jamstvo z namenom zagotoviti znanstveno objektivnost ukrepov in izogibanje sprejetju samovoljnih ukrepov.“

- 257 Na podlagi te sodne prakse in v nasprotju z mnenjem Komisije je sklicevanje tožečih strank na nujnost utemeljitve izpodbijane odločbe z odličnim in neodvisnim znanstvenim mnenjem upošteveno. Vendar je treba vsekakor pripomniti, da določene posebnosti postopka ocenjevanja, kot so posvetovanje s strokovnjaki iz držav članic in možnost za podjetja, ki so prijavitelji, da predložijo dodatne podatke in študije na podlagi sestankov in razprav z različnimi udeleženci, ki sodelujejo v postopku ocenjevanja, so jasno odgovor na zaskrbljenost v zvezi s spoštovanjem procesnih jamstev, ki so omenjena v sodbi Pfizer Animal Health proti Svetu, točka 250 zgoraj. Zgoraj je bilo ugotovljeno, da Komisija v okviru postopka ni storila nobene napake, ki bi povzročila razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe. Sicer pa je treba ugotoviti, da so tožeče stranke zamešale spoštovanje procesnih jamstev z možnostjo različnih stališč glede temelja.
- 258 Poleg tega je treba ugotoviti, da tožeče stranke niso navedle drugih argumentov, ki bi se razlikovali od tistih, predstavljenih v okviru prvega in drugega tožbenega razloga, ki sta bila zavrnjena. Zato je treba zavrniti tudi argumente, predstavljene v podporo ostalih delov tega tožbenega razloga.
- 259 Ob upoštevanju vsega navedenega je treba ta tožbeni razlog torej v celoti zavrniti.

## **Ukrepi procesnega vodstva postopka in pripravljalni ukrepi**

- 260 Poleg predlogov, zavrnjenih v točkah 152 in 167 zgoraj, so tožeče stranke Sodišču prve stopnje tudi predlagale, naj zasliši določene izvedence ali jim pisno zastavi natančna vprašanja, povezana s pomembnostjo podatkov, ki so jih predložile, ki jih Komisija ni upoštevala, in glede časa, potrebnega za njihovo oceno ter glede izvedenskega poročila

o tehničnih vprašanjih, ki so bila izpostavljena v tej zadevi. Sodišče prve stopnje meni, da ti ukrepi niso potrebni, med drugim, zaradi ugotovitev, izvedenih v okviru pregleda prvega tožbenega razloga in drugega dela drugega tožbenega razloga, in da je treba te predloge torej zavrniti.

## **Stroški**

<sup>261</sup> Na podlagi člena 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker tožeče stranke niso uspele z nobenim od svojih predlogov in ker je Komisija predlagala, naj se jim naloži plačilo stroškov, se jim naloži plačilo lastnih stroškov in stroškov, ki jih je priglasila Komisija.

<sup>262</sup> V skladu s členom 87(4), prvi pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje nosijo države članice, ki se kot intervenientke udeležijo postopka, svoje stroške. Zato Kraljevina Španija nosi svoje stroške.

<sup>263</sup> V skladu s členom 87(4), tretji pododstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje ECPA kot intervenientka prav tako nosi svoje stroške.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (četrti senat)

razsodilo :

- 1. Tožba se zavrne.**
- 2. Bayer CropScience AG, Makhteshim-Agan Holding BV, Alfa Georgika Efodia A EVE in Aragonesas Agro, SA nosijo svoje stroške in stroške, ki jih je priglasila Komisija.**
- 3. Kraljevina Španija in European Crop Protection Association (ECPA) nosita vsaka svoje stroške.**

Czúcz

Cooke

Labucka

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 9. septembra 2008.

Sodni tajnik

Predsednik

E. Coulon

O. Czúcz

## Stvarno kazalo

Pravni okvir . . . . .	II - 2088
Določbe Pogodbe . . . . .	II - 2088
Direktiva 91/414/EGS . . . . .	II - 2089
Uredba (EGS) št. 3600/92 . . . . .	II - 2092
Dejansko stanje . . . . .	II - 2097
Postopek ocenjevanja . . . . .	II - 2097
Izpodbijana odločba . . . . .	II - 2102
Postopek in predlogi strank . . . . .	II - 2104
Dopustnost . . . . .	II - 2106
Pravni interes . . . . .	II - 2106
Trditve strank . . . . .	II - 2106
Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2107
Procesno upravičenje . . . . .	II - 2109
Trditve strank . . . . .	II - 2109
Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2109
Temelj . . . . .	II - 2110
Prvi tožbeni razlog: procesne napake, nepoštenost postopka ocenjevanja ter kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj, ter drugi del drugega tožbenega razloga: kršitev člena 5(1) Direktive 91/414 . . . . .	II - 2110
Uvodno vprašanje v zvezi z uporabo procesnih rokov in členom 5(1) Direktive 91/414 . . . . .	II - 2111
– Trditve strank . . . . .	II - 2111
II - 2178	

– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2112
Prvo vprašanje v zvezi z neznanim metabolitom . . . . .	II - 2118
– Trditve strank . . . . .	II - 2118
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2122
Drugo vprašanje v zvezi z dokumentacijo CS . . . . .	II - 2135
– Trditve strank . . . . .	II - 2135
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2136
Tretje vprašanje v zvezi z izpostavljenostjo izvajalca v prostoru . . . . .	II - 2139
– Trditve strank . . . . .	II - 2139
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2140
Četrto vprašanje v zvezi z revidirano GAP . . . . .	II - 2143
– Trditve strank . . . . .	II - 2143
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2144
Peto vprašanje v zvezi z domnevno uvrstitvijo endosulfana kot POP in PBT . . . . .	II - 2146
– Trditve strank . . . . .	II - 2146
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2147
Šesto vprašanje v zvezi z uporabo v rastlinjaki. . . . .	II - 2149
– Trditve strank . . . . .	II - 2149
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2150
	II - 2179

Sedmo vprašanje v zvezi z vplivom zamude, ki sta jo povzročili država članica poročevalka in Komisija v postopku ocenjevanja . . . . .	II - 2152
– Trditve strank . . . . .	II - 2152
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2153
Prvi del drugega tožbenega razloga: kršitev člena 95(3) ES . . . . .	II - 2156
Trditve strank . . . . .	II - 2156
Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2158
Tretji tožbeni razlog: kršitev nekaterih splošnih načel prava Skupnosti . . . . .	II - 2159
Prvi del: kršitev načela sorazmernosti . . . . .	II - 2159
– Trditve strank . . . . .	II - 2159
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2161
Osmi del: kršitev načela enakega obravnavanja . . . . .	II - 2164
– Trditve strank . . . . .	II - 2164
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2165
Drugi deli tretjega tožbenega razloga . . . . .	II - 2168
– Trditve strank . . . . .	II - 2169
– Presoja Sodišča prve stopnje . . . . .	II - 2173
Ukrepi procesnega vodstva postopka in pripravljalni ukrepi . . . . .	II - 2175
Stroški . . . . .	II - 2176